Riksdagens protokoll
1991/92:102

Tisdagen den 28 april

Kl. 14.00 – 16.17

Protokoll
1991/92:102

---

1 § Hänvisning av proposition 1991/92:150 till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition 1991/92:150

Bilaga I:2 Utrikesdepartementet
E7. Medel för informationsinsatser om europeisk integration
till konstitutionsutskottet
G1. Samarbete med länderna i Central- och Östeuropa
till utrikesutskottet

Bilaga I:3 Socialdepartementet
1 B1. Riksförsäkringsverket (s. 2)
2 D1. Bidrag till sjukförsäkringen (s. 3)
till socialförsäkringsutskottet

Bilaga I:4 Kommunikationsdepartementet
D7. Bidrag till Växjö – Hultsfred – Västervik (s. 2)
J. Teletaxor (s. 4)
till trafikutskottet

Bilaga I:5 Finansdepartementet
2 Statens stöd för bostadsfinansiering (s. 71)
till bostadsutskottet
3 Skatteförvaltningen (s. 78) mom 1, 3 och 4
till skatteutskottet
mom. 2 och 5 (s. 78)
till lagutskottet

Bilaga I:7 Jordbruksdepartementet
I1. Sveriges lantbruksuniversitet
till utbildningsutskottet

Bilaga I:8 Arbetsmarknadsdepartementet
B1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader mom.1 och 2
(s. 18)

1 *Riksdagens protokoll 1991/92. Nr 102*

till arbetsmarknadsutskottet

Bilaga I:9 Kulturdepartementet
D2. Förläggningskostnader (s. 4)
till socialförsäkringsutskottet

Bilaga I:10 Näringsdepartementet
E3. Infriande av pensionsgaranti för FFV AB
till näringsutskottet

Bilaga I:12 Miljö- och resursdepartementet
Val av styrmedel i miljöpolitiken mom. 1–7 (s. 30)
Miljöräkenskaper (s. 30)
till jordbruksutskottet

Propositionen i övrigt till finansutskottet

2 § Avsägelse

Talmannen anmälde att *Dan Ericsson* i Kolmården (kds) avsagt sig uppdraget att vara suppleant i Nordiska rådet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till Nordiska rådet

Talmannen meddelade att Kristdemokratiska samhällspartiets riksdagskansli på grund av uppkommen vakans anmält Liisa Rulander som ny suppleant i Nordiska rådet efter Dan Ericsson i Kolmården.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i Nordiska rådet
Liisa Rulander (kds)

4 § Meddelande om svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1991/92:163

Till riksdagen
Undertecknad har erhållit en interpellation av riksdagsledamot Gudrun Schyman som handlar om Neutralitetspolitiken och ett eventuellt medlemskap i Europeiska unionen.

På grund av stor arbetsbelastning har jag inte någon möjlighet att besvara interpellationen inom föreskriven tid utan kommer i stället att besvara den fredagen den 15 maj.
Stockholm den 27 april 1992
Carl Bildt

Interpellation 1991/92:173

Till riksdagen
Jag har fått en interpellation med nr 1991/92:173 av Birgitta Wistrand om sammansättningen av kommittén för nedläggning av byggnadsstyrelsen. Interpellationen kommer ej att besvaras inom utsatt tid på grund av att både interpellanten och jag är på utrikesresor.
Interpellationen kommer i stället att besvaras den 22 maj.
Stockholm den 21 april
Anne Wibble

5 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 22 april.

6 § Svar på frågorna 1991/92:621 och 622 om interpellations- och frågedebatterna m.m.

Anf. 1 Statsminister CARL BILDT (m):
Fru talman! Bruno Poromaa har frågat mig vad jag tänker göra för att i fortsättningen hålla mig "bättre informerad om riksdagsarbetet", och Sten-Ove Sundström har frågat om jag är beredd att ompröva min "negativa inställning till interpellations- och frågedebatter i riksdagen".
Frågeställningarna är, för publicitets vinnande, medvetet insinuanta och felaktiga. Då själva utgångspunkterna för herrarna Poromaas och Sundströms aktivitet i denna fråga är felaktiga, är några svar inte heller möjliga.
Låt mig dock tillägga, att det är beklagligt att Bruno Poromaa och Sten-Ove Sundström inte velat utnyttja möjligheten att diskutera den för mig så viktiga frågan om hur vi skall få en ny start för Norrbotten.

Anf. 2 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):
Fru talman! Jag ber att få tacka statsministern för svaret – ett svar som jag i och för sig har svårt att förstå. Det här med att frågeställningarna är medvetet insinuanta och felaktiga kan man verkligen fundera över.
Bakgrunden är i korthet den att vi under innevarande riksmöte har ställt mellan 20 och 30 frågor och interpellationer i denna kammare, och ett flertal av dem har rört frågor till näringsministern, arbetsmarknadsministern och kommunikationsministern, i synnerhet om Ovako Steels fortlevnad, eftersom det berör 2 000 arbetstillfällen i Norrbotten. Mot den bakgrunden är det litet märkligt när vi i länets största borgerliga tidning fick läsa en recension

av statsministern, då han den 29 mars var uppe i länet och hälsade på, där han sade att vi socialdemokrater snackar mest i tidningar där uppe: I Stockholm är de tysta som graven, och de får åka ner till den socialdemokratiska partistyrelsen och leka rövare där, för de har inget stöd i sitt parti och de ägnar sig åt lokalt hojt för lokal konsumtion.

Det är mycket märkligt, mot den bakgrunden att vi försöker höja riksdagens anseende, inte minst när det gäller fråge- och interpellationsdebatter i sådana här viktiga frågor, att få läsa ett så märkligt uttalande från statsministern i tidningarna.

Jag måste därför fråga: Är det verkligen så, att denna fråga, som gäller Ovako Steel och 2 000 arbetstillfällen, är någonting som statsministern betraktar som lokalt hojt för en lokal konsumtion?

Anf. 3 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! Jag skall också be att få tacka statsministern för svaret – om man nu kan kalla det här för ett svar.

Frågan är inte, som statsministern gör gällande, insinuant. Jag tycker tvärtom att det som statsministern sade i Arvidsjaur var insinuant i allra högsta grad.

Anledningen till frågeställningen är, som sagt var, referatet i en av länstidningarna i Norrbotten från moderatstämman i Arvidsjaur för en månad sedan. Efter stämman och referatet ställde jag den här frågan, och det har således tagit i det närmaste en hel månad för statsministern att svara på den.

Jag vill ta tillfället i akt och fråga: Anser statsministern att det är till fyllest att man skall vänta så länge på ett svar? Jag vill minnas att statsministern, under den tid då han befann sig i oppositionsställning, många gånger var mycket kritisk mot den dåvarande socialdemokratiska regeringen när den dröjde med svaren.

När jag sedan läste referatet drog jag den slutsatsen att det fanns två alternativ; antingen gick statsministern inte i takt med verkligheten, eller också var han dåligt informerad om vad som försiggick i riksdagen. Det senaste alternativet förefaller mera trovärdigt, då jag inte vill påstå att statsministern ljuger. Därför ställde jag frågan. Vad tänker statsministern göra för att hålla sig bättre informerad om riksdagsarbetet? Något svar har jag således inte fått på den frågan.

Anf. 4 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Låt mig säga att jag håller mig väl informerad både om riksdagsarbetet och om vad olika riksdagsledamöter har att säga. Låt mig i det sammanhanget också säga, att jag när jag var i Arvidsjaur hade anledning att reagera ganska hårt mot Sten-Ove Sundström, som hade gjort närmast oförskämda uttalanden mot den person som utsetts till landshövding i Norrbotten. Det vittnade om brist på takt och ton i den politiska debatten.

Vad gäller Ovako Steel, är sakfrågan den att det har framförts lokala synpunkter för huvudsakligen lokal konsumtion. Jag rekommenderade er att åka ned till den socialdemokratiska partiledningen i Stockholm och fråga om den hade anledning att föra fram några förslag till regeringen om en annorlunda handläggning av frågan än den som varit aktuell. Jag har hört att ni

sedermera har sagt att ni har fått den socialdemokratiska partiledningens stöd, men detta har ännu inte uppenbarat sig för regeringen. Vi arbetar med denna och andra sysselsättningsfrågor i Norrbotten med kraft, men jag står fast vid mitt omdöme: Det var lokalt hojt för lokal konsumtion utan konstruktiva bidrag för att klara sysselsättning och tillväxt i Norrbotten.

Anf. 5 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tycker att det är synd att det skall vara på det sättet att praktiskt taget alla oppositionspartier skall behöva uttala sig i en så här viktig fråga, som rör sysselsättningen. Jag tycker att landets statsminister, när han går ut och recenserar enskilda länsgrupper och deras uttalanden på hemmaplan, också bör känna till vilken vikt en sådan här fråga har för ett län och för sysselsättningen. I de allra flesta fall har det alltså rört sig om Ovako Steels framtida möjligheter, och vi har kunnat bevittna en mycket passiv inställning från regeringen, från de flesta ministrar. Man hade kanske haft den förhoppningen att statsministern själv skulle ha visat litet engagemang i den frågan, utan att därför klampa in på de andra statsrådens områden. Det är mycket viktigt. Dessutom har vi haft stöd i vårt eget parti i den här frågan.

Det är angeläget, när man besöker ett län som har dessa problem på arbetsmarknaden, att man också kollar upp hur man kan hjälpa till där och inte allmänt nonchalerar frågeställningarna. Vi kan visa vägen hur vi skall få en ny start för Norrbotten, statsministern, genom att peka på ett engagemang i t.ex. Ovako Steel-frågan.

Anf. 6 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! Jag fick inte något svar på frågan om statsministern anser att det är till fyllest att man får vänta en hel månad på ett svar på en fråga.

Jag vill påstå att statsministern var dåligt informerad om riksdagens arbete när han åkte till Arvidsjaur. Den aktuella veckan bad jag riksdagens utredningstjänst att göra en sammanställning av vad samtliga norrbottniska ledamöter hade uträttat denna vecka. Om man skall anse att man uträttar en viktig detalj när man bestiger riksdagens talarstol, kan jag tala om för statsministern att samtliga norrbottniska ledamöter besteg denna talarstol – t.o.m. statsministerns partivän, som syntes där vid ett tillfälle. De norrbottniska ledamöterna är ingalunda "tysta som i graven", för att citera den aktuella tidningen.

Personligen deltog jag den veckan i riksdagsdebatterna i tre för länet mycket viktiga frågor – som verkligen är en nystart för länet, om statsministern vill tala om det – nämligen om Ovako Profilers nedläggning i Luleå, om mineralförsörjningen och prospekteringsverksamheten och om privatiseringen av de statliga företagen.

Anf. 7 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Låt mig bara upprepa det jag sade som Sten-Ove Sundström inte tog upp, dvs. att ordvalet från herrarna ibland har varit mera inriktat på att skapa rubriker än på att visa konstruktivt engagemang för Norrbotten. När man säger att en nyutnämnd landshövding är en provokation, och när

man använder uttryck som krigsförklaring, är man ute efter rubriker, inte efter resultat.

När det gäller Norrbotten och andra delar av landet jobbar jag för resultat, inte för rubriker. Det gäller bl.a. Ovako Steel. Jag konstaterar att det från de socialdemokratiska talesmännen i dessa frågor inte har framförts några avvikande bedömningar. Engagemang kan alltid finnas. Vi jobbar just nu med nya initiativ, som har stor betydelse för framtiden för rymdverksamheten i Kiruna. Där kan man verkligen tala om en framtidssatsning för Norrbotten, som vi står för, efter att den hade legat i träda under den socialdemokratiska tiden. Vi har gjort mer för småföretagsamheten än vad som har gjorts på mycket länge i detta land. Det är små- och nyföretagsamheten som inte minst står för sysselsättningen i glesbygden och i inlandet. Där finns engagemanget. Det är inte rubriker utan resultat som vi är ute efter.

Anf. 8 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag skulle kunna ägna mycken tid åt att diskutera regeringens utnämningspolitik, men det skall jag inte göra. Låt mig bara säga att jag inte själv använde de ord som statsministern citerade ur massmedia.

Nu talar jag om det jag anser vara mycket viktigare, dvs. 2 000 arbetstillfällen, och jag tycker att statsministern borde engagera sin regering i problemen och få fart på sysselsättningen. Om man vill få fart på Norrbotten och förändra utvecklingen måste man vidta politiska åtgärder och inte bara stå här och vända ord. Grip in i Ovako Steel-affären! Gör någonting konkret, Carl Bildt!

Anf. 9 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! Under den socialdemokratiska regeringen gjordes mycket stora insatser till Norrbottens fromma. Jag skulle kunna peka på en lång rad av åtgärder som den dåvarande socialdemokratiska regeringen gjorde direkt efter regeringsövertagandet 1982 och 1983. Om de här åtgärderna inte hade kommit till stånd, hade det varit ett mycket bekymmersamt läge, betydligt mera bekymmersamt än någonsin tidigare. Någonting sådant kommer den nuvarande moderatdominerade regeringen aldrig att åstadkomma. Vi har dock inte några delade uppfattningar om de exempel som statsministern pekade på.

Vi har från länets sida ett gott förtroende för vår partiledning, och det är det förtroendet som statsministern vill undergräva genom att tala illa om oss socialdemokratiska ledamöter här i riksdagen när han besöker länet. I stället borde statsministern tala om sin och regeringens politik, och inte hålla på med det han gör när han kommer till länet.

Anf. 10 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! När man använder uttryck som provokation och krigsförklaring är man ute efter rubriker, inte resultat. Jag vidhåller det. Det är min första kommentar.

Min andra kommentar, till Bruno Poromaa, är att det är möjligt att det gjordes många insatser. Men vi konstaterade när vi tog över regeringsmak-

ten att det finns en del problem kvar i Norrbotten och väldigt mycket att göra. Det skall vi göra.

Låt mig utöver allt det som vi har gjort för småföretagsamheten och vad det betyder för den regionalt spridda sysselsättningen samt framtidssatsningarna i rymden, nämna att vi bara för några dagar sedan på riksdagens bord lade ett förslag om att avskaffa den allmänna energiskatten för industrin.

Få saker betyder så mycket som detta för långsiktiga möjligheter till sysselsättning i gruvindustrin, i stålindustrin, i pappers- och massaindustrin, och för få delar av landet är detta så betydelsefullt som det är för Norrbotten.

Allt detta är exempel på åtgärder som vi har föreslagit. De borde ha föreslagits långt tidigare, men nu kommer de, och det ger möjligheter till en ny start för Norrbotten.

Anf. 11 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Låt mig först försöka att ur debatten få bort det ordval som statsministern nu igen citerade: Provokation och krigsförklaring är ord som vi inte har använt i det här sammanhanget. Jag tror att det är viktigt att statsministern lägger dem åt sidan. Vi kan inte gärna ställas till svars för det andra har skrivit i media.

Låt mig sedan säga att man inte kan begära att landets statsminister skall hålla med oppositionens riksdagsmän i alla detaljer, men man kan begära att statsministern har litet grand på fötterna när han besöker ett län och där påstår att ledamöter av denna kammare är tysta som i graven, och det under en period då vi inom ramen för riksdagens arbetsformer arbetat väldigt hårt för att klara jobben och tyvärr inte fått hjälp från Carl Bildts regering och i en situation då det gällt så många jobb som 2 000 arbetstillfällen, som vid Ovako Steel. Man kunde kräva litet mindre röststyrka och litet mer arbete av den här regeringen, Carl Bildt. Det är vad det egentligen handlar om.

Anf. 12 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! Det gläder mig som gruvarbetare att få höra att statsministern är beredd att göra insatser för den svenska gruvindustrin. Men vilka är då de insatserna? Framtiden för gruvindustrin har aldrig sett så mörk ut som den för tillfället gör; den statliga prospekteringsverksamheten skall upphöra. Vi betackar oss för sådana insatser! LKAB skall privatiseras. Där är alla LKAB-anställda från gruvarbetarkåren och upp till de främsta akademikerna eniga: De är motståndare till en privatisering. Det är också en insats som vi verkligen betackar oss för!

Anf. 13 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Låt mig till att börja med konstatera att det är bra om Sten-Ove Sundström och andra tar avstånd från uttryck som provokation och krigsförklaring. Jag hoppas att den typen av överord – oavsett varifrån de kommer – därmed är utrensade ur debatten så att vi kan diskutera sakfrågorna när det gäller Norrbottens utveckling.

Jag hoppas att vi kan få stöd för det vi tänker föreslå på rymdsidan. Jag hoppas att det skall bli slut med avogheten mot bl.a. de skattesänkningar som vi gör för att få fart på småföretagen.

Låt mig när det gäller gruvindustrin bara avslutningsvis säga att det avskaffande av den allmänna energibeskattningen som vi nu föreslår och som jag hoppas att vi har stöd för från hela Norrbottensbänken här i kammaren betyder väldigt mycket för möjligheten för t.ex. LKAB och Aitikgruvan, som är mycket stora energikonsumenter, och deras möjligheter att i framtiden klara sin konkurrenskraft. Utan konkurrenskraft i företagen finns det inga möjligheter till varaktig sysselsättning. Det är konkurrenskraft som tyvärr gått förlorad under de senaste åren, och det är konkurrenskraft i företagen – små och stora – som vi säkrar med vår politik.

Anf. 14 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag hade hoppats att statsministern skulle ta avstånd från de uttalanden som han tydligen har gjort i Norrbottenskuriren. Han säger där att vi ägnar oss åt lokalt hojt för lokal konsumtion när vi uttalar oss om så viktiga frågor som sysselsättningen.

I slutet av sitt svar säger statsministern faktiskt att han gärna vill diskutera den viktiga frågan, hur vi skall få fart på Norrbotten. Jag har nu vid flera tillfällen frågat: Är statsministern beredd att få fart på länet genom att rädda de 2 000 jobb som nu är på väg bort genom den passiva inställning som regeringen har i Ovako-frågan?

Anf. 15 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! Avslutningsvis hoppas jag att statsministern nu kunnat konstatera att vi inte är tysta som i graven. Om så är fallet har liken nu talat.

Anf. 16 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Det jag sade – och det står jag för – var att det var lokalt hojt för lokal konsumtion; det var det. Det må vara berättigat, men man skall inte göra mer av det än vad det faktiskt är. Engagemang skapar inte nödvändigtvis jobb. Vad som krävs är konkreta åtgärder. Jag har inte hört några sådana föreslås från socialdemokratiskt håll i det konkreta fallet.

När det sedan gäller vad som skall göras för att få fart på Norrbotten är jag – trots allt – tacksam, även om det inte var avsikten med frågorna, att jag har fått möjlighet att redovisa litet av det framtids- och nutidsprogram som regeringen har och har lagt fram när det gäller konkreta åtgärder för att få fart även på Norrbotten. Jag bara hoppas att de förslag vi har lagt fram också kommer att få socialdemokratiskt stöd. Det har tyvärr inte alltid varit fallet i det förgångna.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1991/92:682 om Gul Kalle

Anf. 17 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Bo G. Jenevall har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att det stulna israeliska flygplan som i Sverige kallas Gul Kalle snarast skall återlämnas till Israel.

I november 1987 informerades UD av ambassaden i Tel Aviv om tidningsuppgifter i Israel angående ett stulet Mustangplan, som skulle ha förts till Sverige. Därefter har det samlats en hel del handlingar i UD:s arkiv om flygplanets öden här. Det israeliska luftfartsmuseet skrev till departementet år 1988 och 1989 och fick svaret, att om något ingripande önskades måste en sedvanlig rättshjälpsframställning göras på diplomatisk väg.

I januari i år tog israeliska Interpol upp frågan med Interpol i Sverige, som i sin tur informerade departementets rättsavdelning. Detta ledde till att ambassaden i Tel Aviv instruerades att ta reda på exakt vad slags biträde man önskade från israelisk sida och att uppmana utrikesministeriet att i förekommande fall inkomma med en framställning på diplomatisk väg. I februari meddelade ambassaden att det israeliska utrikesministeriet då inte önskade något direkt biträde men att man eventuellt avsåg att återkomma i ärendet.

För drygt en månad sedan delgavs departementet ett meddelande från Interpol i Israel till svenska Interpol att en israelisk medborgare hade dömts till tre års fängelse i Israel för att ha stulit ett flygplan som han sedan hade sålt i Sverige. I meddelandet framhölls vidare att biträde skulle begäras på diplomatisk väg för att flygplanet skulle återföras till Israel.

Någon framställning har inte kommit in till departementet. När en sådan kommer in får den handläggas enligt gällande regler. Avslutningsvis kan jag tillägga att kontakt tagits med luftfartsverket.

Anf. 18 BO G. JENEVALL (nyd):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret, som trots allt inger vissa förhoppningar. Jag tycker bara att handläggningen verkar litet överbyråkratisk. Det föreligger trots allt en skrivelse från Israels försvarsdepartement med en direkt begäran att flygplanet skall avregistreras och återlämnas till Israel. Jag tycker det är ytterst märkligt om en sådan skrivelse inte borde vidarebefordras från den aktuella myndigheten, luftfartsverket, till berört departement, i det här fallet utrikesdepartementet.

Utrikesministern säger vidare i svaret att den här saken har varit känd sedan 1987. Jag är medveten om att det är långt före nuvarande utrikesministerns ämbetstid, men ärendet finns ju, som också påpekas i svaret, ändå i arkivet i UD.

Min första konkreta fråga i sammanhanget är: Kan inte utrikesministern genom sin ambassad i Israel ta ett direkt initiativ i frågan med anledning av en enligt min mening trots allt mycket formell skrivelse från Israels försvarsdepartement?

Anf. 19 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! När det gäller var ärendet nu ligger – det är väl det vi måste hålla oss till – är det som jag har förstått saken så, att luftfartsinspektionen har överlämnat det till regionåklagarmyndigheten i Linköping, som i sin tur meddelat luftfartsinspektionen att rätt åklagarmyndighet torde vara Västerås.

Vid kontakt med åklagarmyndigheten i Västerås uppges att ärendet kommit in den 21 april 1992, och där ligger det nu. Vi har enligt vad jag förstår nu att avvakta vad denna åklagarmyndighet kommer fram till.

Anf. 20 BO G. JENEVALL (nyd):

Fru talman! Jag förstår att de formella kraven är tillgodosedda – det är de säkert. Men jag har också talat med åklagaren i Västerås, och han avser inte att göra någonting, därför att det inte är hans område, som han uttrycker det. Det här är ju trots allt en statsrättslig fråga och borde väl i så fall, tycker jag, överföras från distriktsåklagaren i Västerås till riksåklagaren.

Anf. 21 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Som jag har förstått saken är det inte enbart en statsrättslig fråga utan i allra högsta grad också en civilrättslig fråga; ställningen för den person som nu anser sig äga planet måste finnas med i den här frågan.

Som mina handläggare har beskrivit det hela är det så, att om åklagarmyndigheten i Västerås kommer fram till att något brott inte har begåtts, dvs. om han på något sätt avskriver ärendet, och om luftfartsinspektionen finner att registreringen av flygplanet ej skett på felaktiga grunder, torde staten Israel i en civilprocess kunna väcka talan om bättre rätt till planet. Men det faller naturligtvis utanför UD:s bedömanden då domstolarna är självständiga myndigheter. Såvitt jag förstår är det alltså inte enbart en statsrättslig fråga utan också i allra högsta grad en civilrättslig fråga.

Anf. 22 BO G. JENEVALL (nyd):

Fru talman! Jag respekterar givetvis det, och vi skall följa de lagar och regler som gäller.

Jag har då snarast en vädjan till utrikesministern att genom sin ambassad i Tel Aviv ta de kontakter som krävs för att detta ärende skall kunna komma i gång på formell grund. Enligt vad jag har förstått genom mina kontakter har man där haft litet svårt att förstå vår tågordning här uppe. Vi kanske är litet mer byråkratiska än de – jag vet inte; jag har ingen erfarenhet av Israel.

Men det är uppenbart att man där inte riktigt har förstått vilken väg man skall gå – man har ju tidigare också skrivit ett antal skrivelser direkt till departementet. Jag har kopior på den brevväxlingen, och jag finner en del av svaren ganska besynnerliga.

Anf. 23 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Enligt den redogörelse jag har fått har den svenska ambassaden i Israel tagit upp den här frågan med utrikesministeriet – det är den instruktion den har haft. Sedan har Israel valt att vända sig till luftfartsmyndigheterna i Sverige, luftfartsinspektionen.

Mig förefaller det ändå vara så, att vi nu har att avvakta vad åklagarmyndigheten i Västerås gör. Detta är tämligen avgörande i frågans handläggning.

Anf. 24 BO G. JENEVALL (nyd):

Fru talman! Då vet jag inte hur man skall rulla ärendet vidare, eftersom åklagaren inte avser att göra någonting. Ärendet är dessutom genom den här långa handläggningstiden preskriberat. Det lär inte komma längre än till åklagarens arkiv. Jag skulle då vilja ha besked av utrikesministern i frågan, hur det skall gå till att iaktta formalia, så att jag i så fall får hjälpa till att se till att den här saken kommer vidare.

Anf. 25 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Jag vet inte om det är min sak att ge Bo Jenevall råd om detta, men jag skall när jag kommer till departementet gärna tala med mina handläggare en gång till och höra om de har några ytterligare synpunkter i detta ärende. Det skall jag gärna göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på frågorna 1991/92:683 och 692 om Bosnien, m.m.

Anf. 26 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Sten Söderberg har frågat mig när Sverige tänker erkänna Bosnien-Hercegovina.

Sten Söderberg har också frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att förmå serberna till ett tillbakadragande av trupper och polisstyrkor från Bosnien-Hercegovina.

Jag avser besvara frågorna i ett sammanhang.

Som vi alla vet är situationen tragisk i Bosnien-Hercegovina. Strider pågår, och det mänskliga lidandet är stort. De försök som pågår att med våld förändra republikens gränser är oaccetabla. Denna svenska uppfattning har framförts till regeringen i Belgrad och har också klart uttryckts från svensk sida vid den europeiska säkerhetskonferensens pågående uppföljningsmöte i Helsingfors. Det är regeringens avsikt att även fortsättningsvis bilateralt och multilateralt verka för icke-bosniska truppers tillbakadragande från Bosnien-Hercegovina.

Konflikten i Jugoslavien kan, som regeringen flera gånger framhållit, lösas enbart med fredliga medel. Våldet i Bosnien-Hercegovina måste således snarast bringas att upphöra. Intressena hos republikens samtliga folkgrupper måste tillgodoses på fredlig väg. Sverige kommer att fortsätta stödja de fredsansträngningar som pågår inom FN:s och EG:s ram. Vi kommer också att inom ESK:s ram fortsätta att verka för fred i Bosnien-Hercegovina.

I Bosnien-Hercegovina finns tre stora folkgrupper. Folkomröstningen om självständighet bojkottades av den serbiska folkgruppen. Denna inställning rättfärdigar självfallet inte det våld som tillgripits. Serber, muslimer och kroater har tidigare deltagit i, och kommer sannolikt också framdeles att deltaga i, de EG-ledda förhandlingarna om republikens framtid.

Jag har tidigare här i kammaren redogjort för de principer som styr svensk erkännandepolitik. Dessa folkrättsliga principer är: ett folk, ett territorium samt en regering som förmår utöva kontroll över territoriet. Bedömningen av huruvida kriterierna är uppfyllda måste göras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Någon automatisk erkännandeplikt föreligger aldrig enligt folkrätten. Det senaste året har i det internationella samfundet också utvecklats en praxis att av nya stater kräva utfästelser om respekt för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer samt garantier för de nationella minoriteternas rättigheter såsom dessa lagts fast i ESK:s Helsingfors- och Parisdokument.

Erkännanden bör inte underblåsa pågående konflikt eller bidra till skapandet av nya sådana.

Den snabba upptrappningen av våldet i Bosnien-Hercegovina har föranlett regeringen att avvakta i erkännandefrågan. Som jag tidigare sagt agerar Sverige aktivt bl.a. i ESK för att få ett slut på stridigheterna.

Anf. 27 STEN SÖDERBERG (-):

Fru talman! Jag delar inte riktigt utrikesministerns åsikter i den här frågan. Det pågår en slakt på speciellt muslimer i Bosnien-Hercegovina. Jag anser att regeringen bör vidta mer aktiva åtgärder. Man kan t.ex. hemkalla ambassadören i Belgrad för konsultationer. Man kan följa andra länder som erkänt Bosnien-Hercegovina. Jag inser dock, och är väl medveten om, regeringens inställning att regimen skall utöva kontroll över sitt eget territorium.

Kan regeringens passivitet möjligen vara sprungen ur att det just är muslimer som slaktas, eller finns det andra skäl till att man inte vill gå in? Serbien har ju också direkt hotat USA. Det är en ganska farlig stat.

Anf. 28 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Jag vill understryka för Sten Söderberg att vi i den kommande veckan kommer att utöva en påtaglig aktivitet i Helsingfors när det gäller den här frågan. Dessa frågor kommer att tas upp inom ESK i den vecka som vi nu har framför oss. Det gäller utvecklingen i Bosnien-Hercegovina och hanteringen av det nya Jugoslavien, om jag får uttrycka mig så, med tanke på det som hände i går i och med utropandet av ett nytt Jugoslavien. Hela den frågan kommer nu att behandlas i Helsingfors av de där deltagande staterna. Det innebär att den vecka vi har framför oss är mycket väsentlig.

Det är naturligtvis vår fasta förhoppning att det internationella samfundet genom att utöva tryck på Serbien skall kunna få ett slut på våldshandlingarna i Bosnien-Hercegovina. Det pågår dessutom just nu samtal i Lissabon där alla parter i Bosnien finns representerade. Även detta ger en viss förhoppning om att det skall vara möjligt att få se en något mer positiv utveckling under den vecka som kommer.

Det måste vara vår strävan att det internationella samfundet, i den nya situation som har uppkommit efter gårdagens besked från Belgrad, kan utöva ett sådant tryck att det blir slut på striderna.

Anf. 29 STEN SÖDERBERG (-):

Fru talman! Jag vill ta upp ett annat konkret exempel på passivitet. Jag sitter tillsammans med 200 bosnier av alla schatteringar i den bosniska hjälpkommittén. Ledamoten och professorn i Nobelkommittén, professor Efendic på Karolinska sjukhuset, och jag har försökt att få komma till Alf Svensson för att diskutera frågan om bistånd för de nödlidande, men vi har inte beretts någon tid eller något tillfälle att komma i kontakt med Alf Svensson på två veckor. Vi tar det som tecken på att man kanske inte har det rätta intresset för problemen i Bosnien.

Anf. 30 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Sten Söderberg är väl medveten om att jag träffade Bosniens utrikesminister när han var här i Stockholm. Jag tyckte vi hade ett mycket

bra och givande samtal, även om det gav en ganska dyster bakgrund till utvecklingen i Bosnien.

När jag hade tillfälle att träffa honom uttryckte han tvivel på det som då var EG:s fredsplan, nämligen uppdelningen av befolkningen i dessa tre regioner. Det var inte heller då lätt att se en lösning på problemen.

Jag vill gärna ta tillfället i akt att här uttrycka en stark sympati för Bosnien och det faktum att dessa tre folkgrupper just i Bosnien har kunnat leva fredligt sida vid sida. Det gör att utvecklingen nu är desto mer tragisk. Den strävan som vi och övriga länder i det internationella samfundet nu måste ha är att få till stånd en vapenvila i Bosnien. Jag tror att Sten Söderberg har förståelse för att det kommer att kännas väldigt mycket bättre att erkänna Bosnien-Hercegovina när åtminstone en vapenvila är ingången och kulorna icke viner.

Anf. 31 STEN SÖDERBERG (-):

Fru talman! Jag är säker på att utrikesministern, efter sina samtal med min vän från Bosnien, är medveten om att det säkerligen aldrig blir något EG om vi får ett Balkankrig av stor omfattning. Det är en av grunderna till mitt agerande. Det handlar dels om omtanke om folket i Bosnien, dels om omtanke om det ekonomiska samarbetet i Europa. Om vi får ett Balkankrig och Bosnien är krutdurken, kan vad som helst hända.

Jag vill lämna över en videofilm från det bosniska folket för att ge den rätta bilden.

Anf. 32 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Låt mig tacka för detta och understryka att den vecka som kommer är mycket väsentlig. Det är viktigt att vi alla försöker se till att den kommer att leda fram till någon form av vapenvila och uppgörelse.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1991/92:681 om en kommission om bankernas förluster m.m.

Anf. 33 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Sten Söderberg har frågat justitieministern om regeringen tänker tillsätta en kommission med uppdrag att utreda bankernas förluster m.m. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Jag svarade den 10 april i år på en interpellation från Catarina Rönnung i samma ämne (interpellation 1991/92:139). Catarina Rönnung föreslog, mot bakgrund av bankernas stora kreditförluster och vidgade räntemarginaler, att regeringen skulle tillsätta en kommission för att undersöka huruvida bankerna brustit i sitt samhällsansvar. Jag svarade då att jag inte ansåg att regeringen skulle tillsätta någon sådan kommission och redogjorde också för skälen för mitt ställningstagande.

Sten Söderberg framhåller i sin fråga att fastighetsbolagen under senare

år gjort stora investeringar i fastigheter i utlandet och att det lett till stora valutaflöden. Det förefaller som om han anser att detta på något sätt skulle vara olämpligt, och han antyder att investeringarna skett på ett icke korrekt sätt. Den frågan lämpar sig inte för debatt här i kammaren. Låt mig i vilket fall som helst konstatera att det är riktigt att fastighetsbolag, liksom försäkringsbolag och även andra företag, genomfört relativt omfattande investeringar i fastigheter i utlandet sedan det blev tillåtet efter valutaavregleringen 1989. Man kan också konstatera att en del av dessa investeringar visat sig vara mindre lyckosamma och att det också bidragit till att bankerna drabbats av kreditförluster.

Låt mig slå fast att slopandet av valutaregleringen var både nödvändigt och önskvärt. Det är utomordentligt viktigt, särskilt för en liten ekonomi som den svenska, att kapital kan röra sig fritt över gränserna och investeras där det kan förväntas ge störst avkastning. Det förhållandet att vissa av investeringarna har gett dålig avkastning eller rent av förluster bekräftar bara att investeringar av detta slag är behäftade med risker och att riskerna är större för investerare som på grund av tidigare regleringar saknar tillräcklig erfarenhet. Man kan dock inte ta det som intäkt för att återinföra regleringar som bidrar till att på lång sikt reducera välfärden. Fri handel bör vara ledstjärnan på kapitalområdet på samma sätt som den är det för utbytet med varor och tjänster.

Regeringen får fortlöpande information från finansinspektionen och riksbanken om läget på kapitalmarknaden. Något behov av en sådan kommission som Sten Söderberg avser finns därför inte.

Anf. 34 STEN SÖDERBERG (-):

Fru talman! Det lämpar sig visst att diskutera frågan om fastighetsinvesteringarna i utlandet, för att bemöta påstående nummer ett.

Dessa investeringar har till en del skett med eget kapital och till en stor del med statliga medel. Man har alltså erhållit statliga lån, överlån i fastigheter, som man sedan har fört över till utlandet. Det är den lilla människan som får betala. Jag har ett uttryck för det här, och det är plundring av banksystemet.

En man som statsrådet säkert tror på är Staffan Burenstam Linder. Han skriver att vi får alla vara med och betala. Det här leder till att den lilla människan får betala inte en eller två gånger, utan tre gånger. Den sista gången blir det genom höjda räntor i banksystemet.

En antikorruptionskommission skulle vara mycket angelägen. Den kunde börja med att titta på Gotabanken. Tidningen Dagen skrev den 21 april: "Namnen på Gotabankens värdepappersbolag har chockerat – – –. 'Mefisto' (djävulens förbund), 'Bajan' (namnet på en utsugarparasit) och "Sruknok' (konkurs baklänges)."

Där har en framstående moderat politiker hela tiden suttit i styrelsen. Det finns all grund för att låta en kommission noggrant granska bankernas affärer.

Anf. 35 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Den fråga som inte lämpar sig att diskutera i riksdagen är de antydningar som finns i frågeställningen vilka gäller direkta oegentligheter.

Sådana saker bör utredas av vederbörande myndighet. Det är ingenting som skall diskuteras här i kammaren. Om det finns belägg för sådana saker skall de utredas rakt upp och ner.

När det gäller frågan måste jag säga att både jag och mina medarbetare har haft mycket svårt att förstå innebörden i frågan. Jag har också mycket svårt att förstå vad Sten Söderberg syftar till och vad han syftar på när det gäller det han nu utvecklar här i kammaren. Det är uppenbart att vi har haft en situation där banker och finansbolag har lånat ut pengar på ett sätt som har gett förluster. Det är sådant som inträffar.

Vi kan anse att man borde ha genomfört marginalskattereformen samtidigt med den nödvändiga avregleringen av kreditmarknaden. Det hade hjälpt i sammanhanget. Nu befinner vi oss i en situation där vi har förluster. De bör hanteras så att de skadeverkningar som följer minimeras. Det är den ambition som jag har som ansvarig i regeringen för de finansiella marknaderna. Det är ganska självklart. Vi har också lagt fram förslag om en del åtgärder i det här avseendet.

Frågan om den finansiella krisen, som man kan diskutera i andra sammanhang, är en sak. Vi kan gärna diskutera den om jag vet vad diskussionen skall gälla.

När det gäller frågan om korruption och de speciella, namngivna exempel som Sten Söderberg nämnde, vill jag säga att jag har mycket svårt att se vad de har för relevans.

Anf. 36 STEN SÖDERBERG (-):

Fru talman! Det har den relevansen att småspararna och den lilla människan får betala i form av skatter och pålagor.

Om regeringen inte vill tillsätta en kommission som granskar bankerna och det jag kallar korruption och mygel i det här avseendet, får vi väl göra som vi gjorde med Nordbanken och ett annat ärende: Vi får väl vända oss till riksåklagaren och starta en förundersökning. Jag vet att ekorotlarna och liknande institutioner inte har resurser att klara det här. Det skulle behövas en kommission som kunde göra en helt annan analys av vem som har fått de miljarder som har försvunnit från bankerna.

Anf. 37 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är ganska klart vem som är låntagare när det gäller de lån som bankerna har givit. Det är uppenbart att vi i regeringen har ett klart grepp över situationen på finansmarknaden så som den nu ser ut och över de risker som ligger i den framtida utvecklingen. Vi är också medvetna om, att om man inte vidtar åtgärder för att lindra den process som följer av att vi nu går från en höginflationsekonomi till en låginflationsekonomi medan värderingar och annat byggde på att vi skulle leva med en hög inflation, kommer förlusten att bli större. Vi har därför lagt fram en del förslag, bl.a. på skatteområdet, för att förbättra situationen.

Vi är helt medvetna om detta. Det behövs ingen kommission för att klara ut vilka problem som finns och vilka lösningar som kan tas till för att lindra inflationsprocessen. Man är naturligtvis också medveten om – som jag sade – vilka låneåtaganden som har gjorts. Jag förstår verkligen inte vart Sten Sö-

derberg vill komma med sina allmänna synpunkter om korruption, kommissioner m.m.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1991/92:686 om skattelagstiftningen och kostnaderna för underhåll av kulturhus

Anf. 38 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att göra det ekonomiskt möjligt att underhålla kulturhus.

Skattereformen har medfört att avdrag inte längre medges för kostnader för drift och underhåll av mangårdsbyggnader som är privatbostäder på jordbruksfastigheter. Detta kan leda till ökade svårigheter vad gäller möjligheterna att ekonomiskt klara reparationer och underhåll av t.ex. kulturhistoriskt intressanta slott och herrgårdar som utgör privatbostäder.

Jag har i tidigare svar på liknande frågor hänvisat till att regeringen redan vidtagit en rad åtgärder för att förbättra de ekonomiska villkoren för småföretagarna. Detta innebär även förbättringar för ägare till jordbruksfastigheter. Jag har också framhållit att det är viktigt att kulturminnesmärken kan bevaras och skötas på ett rimligt sätt.

En väg att ytterligare förbättra de ekonomiska möjligheterna att bevara byggnader av detta slag är att återinföra avdragsrätten för kostnader för drift och underhåll. Även andra lösningar kan emellertid finnas. Frågan bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Anf. 39 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag tror att de som i dag äger och förvaltar slott eller kulturhus med nöje läser det avgivna svaret. De har i dag en bekymmersam situation. Man kan inte underhålla eller investera eftersom det har blivit ekonomiskt omöjligt efter skatteomläggningen 1991.

Det är besvärligt eftersom många värdefulla kulturhus i Sverige riskerar att förfalla i brist på möjligheter för ägarna att underhålla sina fastigheter. Det är ett kulturarv som vi icke har råd att låta gå förlorat.

Jag vet att det i dag finns en omfattande beredskap, om man kommer att ges lättnader i lagstiftningen. Det är litet ironiskt att om den som i dag bor i ett slott skulle vilja flytta ut till en bostad inom samma område, så att slottet inte längre är bebott, kan han få en chans att dra av kostnaderna. Det är emellertid en felaktig lösning. Det är ändock bäst om dessa kulturhus bebos hela tiden. Men jag tackar statsrådet, och jag tackar framför allt för den näst sista meningen i det skrivna svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1991/92:695 om skatteförvaltningens hantering av självdeklarationer

Anf. 40 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Birger Andersson har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att minska den kostsamma hanteringen av självdeklarationer från personer som haft enbart kapitalinkomster på minst 100 kr. och där skatteavdrag inte gjorts.

Fr.o.m. den 1 april 1991 gäller att preliminär skatt skall betalas för ränta och utdelning för vilka kontrolluppgift skall lämnas. Det har visat sig att många banker under föregående år felaktigt underlät att dra skatt på konton där räntan visserligen inte uppgick till 100 kr. men där kunden sammanlagt fick mer än 100 kr. i ränta från banken under året.

Birger Anderssons fråga bottnar i en olycklig misskrivning i informationsbroschyren "Dags att deklarera". Enligt 2 kap. 4 § lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter föreligger ingen deklarationsskyldighet när den skattskyldige endast haft kapitalinkomster för vilka preliminär skatt skall dras. Om skatteavdrag faktiskt gjorts i det enskilda fallet saknar betydelse för deklarationsskyldigheten. Taxering sker i dessa fall med ledning av kontrolluppgifterna. Om den skattskyldige inte själv gör en fyllnadsinbetalning, kommer underlåtenheten att betala preliminär skatt att resultera i kvarskatt.

Riksskatteverket har enligt vad jag erfarit varit i kontakt med bankerna och betonat att bedömningen av om preliminär skatt skall innehållas eller inte skall göras på "banknivå" och inte på "kontonivå", varför vi kan räkna med bättre överensstämmelse med gällande regler i framtiden.

Anf. 41 BIRGER ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Den nuvarande regeringen har en strävan att avreglera, förenkla och underlätta för medborgarna. Jag har i min fråga tagit upp ett exempel som har skapat irritation. Men det är tydligt att det är fel i anvisningarna.

Statsrådet är försiktig här och kallar det för misskrivning. Jag skulle vilja säga att det är en felaktig information. Det innebär med andra ord att en del av de allra yngsta personerna har lämnat deklarationer via sina föräldrar.

Det kostar pengar för staten att hantera en deklaration. Deklarationen skall registreras, granskas, eventuell fyllnadsinbetalning skall registreras och det skall komma beslut om taxering. Till sist skall en slutskattesedel sändas ut. Det tar tid för skattemyndigheterna att handlägga det här.

Det är förhoppningsvis, om jag får säga så, inte så många som har lämnat in deklaration i onödan. Är det så, statsrådet, att det inte finns någon risk för förseningsavgift om man inte har lämnat in sin deklaration enligt anvisningarna i deklarationsbroschyren?

Anf. 42 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Till den del man underlåter att lämna in deklaration, i den mån man skulle vara skyldig till det till följd av vad som felaktigt har stått i deklarationsbroschyren, är det inga problem. Det är lagstiftningen som gäl-

ler. Det finns ingen deklarationsskyldighet i det fall som Birger Andersson tar upp, och då är det inget problem.

Det har naturligtvis lämnats felaktig information. Jag använde ordet missskrivning därför att man självfallet inte har gett felaktig information med avsikt utan det beror på att man har uttryckt sig på ett felaktigt sätt.

Vi skall självfallet avreglera så mycket vi någonsin kan. Det gäller att se till att sådana här misskrivningar och sådan felaktig information inte får effekt.

Anf. 43 BIRGER ANDERSSON (c):

Fru talman! Det finns ytterligare en möjlighet att avreglera, eftersom det väl är viktigt att en hel del personer slipper lämna deklaration. Av kompletteringspropositionen framgår att flera förhoppningsvis kan lämna förenklad självdeklaration. Finns det ingen möjlighet att höja den här gränsen? 100 kr. är ingen särskilt hög gräns.

Anf. 44 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det håller jag med om. Men varje höjning av gränsen för när man skall beskatta en viss inkomst innebär ett skattebortfall. I princip skall man ha så liten risk för missöverensstämmelse som möjligt mellan belopp som leder till deklarationsskyldighet och belopp som skall beskattas totalt. Det är en självklarhet. Det är möjligt att man kan se över den här gränsen liksom andra, men det vågar jag inte utlova.

Jag kan för övrigt nämna att jag i dag har fått ett förslag från riksskatteverket som innebär en ännu mera förenklad självdeklaration. Det är klart att det förslaget är intressant. Det innebär mindre arbete och rationaliseringsvinster både för skattemyndigheten och den enskilde. Men detta förenklingsarbete måste vägas mot behovet att få lämnade kontrolluppgifter m.m. där det finns risk för den personliga integriteten. Man får hela tiden göra en avvägning mellan individens rätt och skyldighet till integritet och möjlighet att kunna se vilka uppgifter som används i taxeringsarbetet och den förenkling man kan åstadkomma. Men vi strävar självfallet så långt som möjligt efter förenklingar.

Anf. 45 BIRGER ANDERSSON (c):

Fru talman! I slutet av svaret sade statsrådet att bedömningen av om preliminär skatt skall innehållas eller inte skall göras på banknivå och inte på kontonivå. Vi kan anta att det lilla barnet har fått 1 000 kr. från morfar och 500 kr. från farmor men att de har satt in dessa pengar på olika banker. Vad händer då?

Anf. 46 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag har tagit upp frågan om banknivå och kontonivå därför att man om man har fler konton inte skall riskera att man egentligen har en skattskyldighet men i realiteten inte får någon preliminärskatteutbetalning och därmed får kvarskatt. Gränsen på 100 kr. skall gälla på resp. bank.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1991/92:696 om kasinospel

Anf. 47 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Berndt Ekholm har frågat mig om jag avser medverka till att kasinospelsverksamhet med internationella regler introduceras i Sverige som en inkomstkälla för staten resp. för folkrörelser och ideell verksamhet.

Jag tillsatte i december en arbetsgrupp med uppgift att kartlägga den kasinospelsverksamhet som drivs i våra grannländer samt studera verksamhetens effekter på olika områden. Kartläggningen, som överlämnades till mig i mars och som Berndt Ekholm refererar till i sin fråga, redovisar positiva erfarenheter av kasinoverksamheten i dessa länder (bl.a. Danmark och Finland) från såväl spelarrangörer som myndigheter och departement. Det illegala spelet har ofta i det närmaste raderats ut och ersatts av spel underställt kontroll och beskattning. Betydande belopp har kunnat tillföras staten alternativt särskilda ändamål. Samtidigt har från myndigheternas sida inte några negativa sociala effekter kunnat iakttas.

Även lotteriutredningen har i en delrapport, till vilken också refereras i frågan, redovisat positiva bedömningar angående kasinoverksamhet i Sverige. Utredningen anser att det "vid en samlad bedömning är försvarligt att överväga införandet av kasinospelsverksamhet av internationellt slag i Sverige". En förutsättning bör enligt utredningen vara att inkomsterna av verksamheten fördelas mellan folkrörelsernas organisationer.

Det huvudsakliga skälet för ett eventuellt internationellt kasinospel i Sverige är möjligheten att komma till rätta med illegalt spel i tvivelaktiga miljöer till förmån för spel under ordnade och kontrollerade former.

Ett eventuellt införande skulle samtidigt kunna bidra till att förbättra de ideella organisationernas ekonomi.

Som svar på Berndt Ekholms fråga vill jag säga att för närvarande bereds de tidigare nämnda utredningsrapporterna inom regeringskansliet. Därefter kommer regeringen att göra en samlad bedömning av frågan om huruvida kasinospelsverksamhet enligt internationella regler skall införas. Jag är därför inte beredd att nu föregripa beredningsarbetet och regeringens samlade bedömning i frågan.

Anf. 48 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag tackar statsrådet så mycket för svaret. Orsaken till att jag har ställt frågan till statsrådet är att jag tidigare har ställt ungefär samma fråga till civilministern. Jag fick då svaret att frågan är överlämnad till statsrådet Bo Lundgren för vidare handläggning.

Statsrådet tillsatte först kasinoutredningen som kom med ett förslag angående internationella kasinon när det gäller mycket höga insatser och vinster. Det talas om insatser i storleksordningen tiotusentals kronor och tiodubbla eller större vinster. Sedan kom lotteriutredningen som överlämnade sitt betänkande till civilministern. Sedermera överlämnades detta till skatteministern. Det föreslogs att dessa pengar skulle användas för folkrörelsernas barn- och ungdomsverksamhet. I dessa utredningar – och framför allt i den utredning som skatteministern har tillsatt – ges en oerhört glättad bild över vad det här kan betyda. Man säger att det ger en mycket bättre helhetsbild

över Sverige, och man ser i stort sett inga sociala problem. Liknande tongångar finns i lotteriutredningen. De problem som kan finnas ägnar man ett förströtт intresse.

Skatteministern talar här om att man skall rensa upp på den illegala kasinomarknaden. Det är väl ganska överdrivet. Jag har läst utredningarna och tycker att man har relativt dåligt på fötter. Att påstå att tre kasinon i storstadsområdena kan städa upp på den illegala kasinomarknaden tror jag är en våldsam överdrift. Dessutom tror jag att verksamheten skulle tillta i andra större städer. Man får en inspirationskälla i de internationella kasinon som införs. Det är åtminstone min övertygelse.

Jag kan inte acceptera att valfriheten skall vara av så stort värde att den skall få ta över den sociala hänsynen. Hallman säger i sin utredning att var och en själv kan avgöra vad han vill spela på. Det låter sig sägas. Men då tar man inte hänsyn till de människor som har det besvärligt med ett spelberoende. Delar inte skatteministern någon av dessa uppfattningar?

Anf. 49 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är självklart att man måste ta hänsyn till detta när man bedömer frågan om vi skall införa denna typ av kasinospel i Sverige eller inte. Den kartläggning som jag tillsatte och som har redovisats för mig syftade till att vinna erfarenheter från andra länder som har infört och i vissa fall haft kasinospel under lång tid. Dessa erfarenheter säger att det illegala spelet har om inte försvunnit så kraftigt minskat. Man har inte fått ett uppväxande spel på andra orter, även om man koncentrerar kasinospelet till ett fåtal orter. Vi skall självfallet göra en samlad bedömning av hela frågan, inkl. hänsynstagande till de sociala konsekvenser som kan uppkomma.

Egentligen är Berndt Ekholm och jag överens. Vi tolkar uppenbarligen materialet olika, åtminstone för närvarande. Om vi kunde etablera som ett givet faktum att det blir en klar förbättring när det gäller illegalt spel genom att man anordnar spel i kontrollerade former och legaliserar verksamheten, borde vi rimligen vara överens om att man bör införa ett sådant legalt spel. Vi kanske också är överens om att det i så fall finns anledning att se till att de organisationer som i viss mån har trängts ut från spelmarknaden genom statliga lotterier skall få del av de pengar det kan vara fråga om i sammanhanget. Det kan vara intressant att höra Berndt Ekholms synpunkter i det avseendet.

Anf. 50 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Den utredning som skatteministern har tillsatt ger en mycket glättad bild av situationen. Där fästs i stort sett inget avseende vid de sociala problem som kan uppstå, visserligen för ett begränsat antal människor, men ändå ganska många. Det rör sig inte om tiotusentals människor, men i alla fall om några tusen. Därmed avslöjar utredningen att man inte tar tillräckligt allvarligt på de sociala konsekvenserna.

Ordföranden i lotteriutredningen har i en av Stockholmstidningarna skrivit att hon gärna skulle se att hon fick tilläggsdirektiv av skatteministern, så att utredningen kunde gå på djupet med de sociala konsekvenserna och kartlägga dem. Min uppfattning är att detta i den utredning som Åke Hall-

man har gjort har tagits upp på ett mycket bristfälligt sätt. Det är sant att problemen har tagits upp, men de har ägnats ett förstrött intresse. Det är dessutom bara vissa orter som har studerats, framför allt i närheten av Sverige.

Skulle man inte kunna tänka sig att ge dessa tilläggsdirektiv? Så bråttom kan det väl inte vara med denna fråga.

Anf. 51 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! De två utredningar som har genomfört studier ger en förhållandevis bra bild av förhållandena och utvecklingen, som jag kan bedöma det. Motivet för kartläggningen har varit att vi har ett illegalt spel. I samband med det illegala spelet finns mycket stora risker både för den som är spelberoende och den som har sociala problem. Kring illegal spelverksamhet finns en kriminalitet som också går över på andra områden. Det innebär sannolikt annan typ av kriminell hantering – det kan gälla narkotika eller droger i största allmänhet. Det är naturligtvis inte positivt.

Jag förutsätter att Berndt Ekholm och jag är helt överens om att vi skall göra allt som kan göras för att komma till rätta med illegal spelverksamhet. Det är mot den bakgrunden vi har studerat frågan om att legalisera det hela och driva spel under kontrollerade former och i samband med det också kunna se till att ideella organisationers möjligheter att fungera förbättras.

Anf. 52 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Jag delar skatteministerns uppfattning att vi naturligtvis skall göra allt vi kan för att förbättra den sociala situationen, helst brett över hela landet. Men jag delar inte uppfattningen att man gör det genom att legalisera kasinospel. Det bjuder mig emot, men jag kan inte låta bli att göra en jämförelse: samma resonemang fördes om bordeller. Om man legaliserar bordellverksamhet, kommer man att få en bättre social situation i Sverige, har det sagts. Kan det vara en uppfattning som skatteministern delar?

Jag tror inte på att det blir bättre. Jag medger att det är att hårdra det hela, att använda det exemplet. Men det finns likheter. Den enda raka är att undvika att öppet erkänna att detta är en spelform som samhället accepterar.

I denna typ av spelverksamhet är det möjligt med insatser på tiotusentals kronor. Många människor blir beroende. De tar chanser, risker, och spelar bort sina pengar. De hamnar i ekonomiska problem, och det går ut över familjen. Det leder till alkoholproblem och andra problem. Jag anser att utredningen inte tillräckligt allvarligt har tagit fasta på detta. Jag tycker att det är bra om den får tilläggsdirektiv.

Anf. 53 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är att hårdra det hela, att ta exemplet med bordellverksamhet. Det man kan jämföra med är effekterna av det alkoholförbud som rådde i Förenta staterna för ett antal decennier sedan. Det var mycket negativt och gav besvärliga effekter just i fråga om kriminaliteten.

En människa som har detta spelberoende finns i dag inte under någon som helst kontroll när verksamheten är illegal. Antagligen kan man – jag vet inte, för jag ägnar mig inte åt vare sig legala eller illegala spel i någon större om-

fattning, speciellt inte illegala spel, är det väl bäst att tillägga – spela med skuldsedlar och skuldsätta både sig själv och andra. I det legala spelet finns på ett helt annat sätt en kontroll, och där finns faktiskt möjlighet att delta i spelet. Detta kommer i sig självt att minska riskerna.

Slutsatsen borde vara att om vi skulle bli överens om att detta är ett sätt att hantera det illegala spelet, skulle vi också vara överens om att legalisera verksamheten, eller hur?

Anf. 54 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Det kan ligga någonting i det påståendet om jag omformulerar det och säger att om det samhällsekonomiska nettot, den samhällsekonomiska vinsten är påtaglig, skulle det vara en intressant infallsvinkel. Jag vill dock hävda att det inte är det.

Det ligger i sakens natur att om samhället öppet erkänner att detta är en spelform som är bra för samhället, då inspirerar det många människor att försöka spela illegalt, både i storstäder och på andra orter. Så blir det om man säger att det inte är några problem med denna spelform utan att den snarare undanröjer problem. Jag är mycket tveksam till om det kan vara rätt, som det påstås i exempelvis kasinoutredningen, att man på ett avgörande sätt kan minimera spelet.

Det finns också många indirekta effekter, som man inte kan se tydligt när man gör ett utredningsarbete av detta slag. Det blir sidoeffekter inom andra sektor när människor hanterar sina pengar på detta sätt. Alkoholmissbruket ökar, många får andra problem osv. Delar inte skatteministern uppfattningen att det kan finnas effekter som inte tydligt kommer fram i dessa utredningar?

Anf. 55 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det finns sådana effekter särskilt beträffande illegal spelverksamhet. Däremot finns anledning att tro att man kan genomföra legal spelverksamhet i kontrollerade former.

Jag skulle inte vilja använda uttrycket samhällsekonomiska vinster, som Berndt Ekholm gör. Jag tror inte det var menat så heller. Jag tror att jag vet vad Berndt Ekholm menar. Det rör sig om mänskliga vinster, dvs. att försöka minimera problemen för de människor som har det svårt i detta avseende. Där har vi ett gemensamt intresse.

Orsaken till att vi över huvud taget ägnar oss åt att kartlägga frågan och bereda den är att vi vill komma till rätta med problemen när det gäller illegalt spel. Om vi finner att det illegala spelet kan motverkas genom att vi inför legala kasinon, fattar jag det som att vi är överens om att det är en väg man bör pröva. Om man prövar att införa legal spelverksamhet i kasinoform, bör vi se till att ideella organisationer bereds del av överskottet. Det tror jag också vi är överens om.

Anf. 56 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Om det nu skulle vara skatteministerns övertygelse att detta är en positiv företeelse i samhället, varför då inte gå upp till bevis? Lämna de tilläggsdirektiv som ordföranden i lotteriutredningen har föreslagit och

låt lotteriutredningen gå på djupet och utreda om de påståenden skatteministern framför är sanna. Det vore väl olyckligt att gå till riksdagen med ett förslag som har kommit till på känn. Det borde vara rimligt att man gör en seriös analys, om vi nu kan vara överens om att det finns problem av detta slag som vi bör ta på allvar.

Anf. 57 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är för att ge den bakgrund som Berndt Ekholm efterlyser som jag har tillsatt den utredning som nu har redovisat sitt uppdrag och lämnat en kartläggning, som jag bedömer har visat på effekterna av sådan verksamhet i andra länder. Nu pågår en beredning av huvudrapporten när det gäller denna vinkling och av den rapport som lotteriutredningen har lämnat, där det skissas på hur man skall passa in ett system av detta slag med finansiering av folkrörelsernas verksamhet. Det senare är en annan fråga.

Kartläggningen har givit en viss bild. Det gäller för oss att utvärdera kartläggningens resultat. Där har vi kanske än så länge olika uppfattningar. Den frågan får vi återkomma till senare.

Anf. 58 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Får jag avsluta med att säga att den kartläggning statsrådet hänvisar till är mycket ytlig. Man är inte alls intresserad av att beskriva det som skatteministern hänvisar till, nämligen om det kan bli sociala problem med att introducera internationella kasinon. Där beskrivs i stället hur bra det är för Sverige. Vi får en förbättrad helhetsbild, kommer närmare EG och vi kommer på olika sätt att höja kulturnivån i Sverige. Det är ungefär sådana uttrycksformer som används i skatteministerns egen utredning, i stället för en seriös belysning av om vi får några sociala konsekvenser, så att vi kunde ta den på allvar. Den ton som skatteministern använder i dialogen här finns inte i utredningen. Jag är ledsen att säga det.

Anf. 59 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Regeringens beredning av detta ärende kommer att präglas av den mycket seriösa ton som finns både hos mig och hos dem som har arbetat med frågan i andra sammanhang. Berndt Ekholm måste, om han har läst rapporten, vara medveten om att man i utredningen har tagit kontakter med myndigheter och organisationer som har stött på problem i de länder där det finns kasinoverksamhet. Det är en av de viktigaste delarna i rapporten.

Anf. 60 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Det hade nog varit praktiskt om den utredningen då inte bara hade träffat dem som ägnar sig åt spelverksamheten, utan i betydligt större utsträckning också hade träffat dem som möter de sociala problemen.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1991/92:688 om sysselsättningen vid ABB Railcar

Anf. 61 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Tage Påhlsson har frågat mig om jag är beredd att ekonomiskt stödja trafikföretagen med medel för att anskaffa pendeltåg.

Av Tage Påhlssons fråga framgår att han med ekonomiskt stöd avser medel till trafikföretag för att tillförsäkra ytterligare order till ABB Railcar i Örnsköldsvik för att därigenom trygga sysselsättningen vid ABB Railcar.

Något anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde som får användas för mera omfattande inköp av rullande materiel inom kollektivtrafiken finns för närvarande inte. Anslaget B 4, Byggande av länstrafikanläggningar, omfattar visserligen delposten Bidrag till investeringar i trafikmedel m.m., men den posten uppgår för budgetåret 1991/92 endast till 70 milj.kr. och är helt intecknad. Det statliga anslaget K 1, Investeringar i trafikens infrastruktur, får inte användas för investeringar i rullande materiel.

Jag vill dock erinra om att regeringen i en nyligen framlagd proposition om ökad konkurrens inom den kollektiva persontrafiken föreslår åtgärder som möjliggör att statliga anslag kan användas till inköp av rullande materiel. Det gäller då för trafik som omfattas av statens köp av interregional persontrafik på järnväg.

Förslaget innebär också att staten i vissa fall skall kunna ingå upp till femåriga avtal om trafik, vilket i sig bör leda till att berörda parter satsar mer långsiktigt i trafiken, t.ex. i Bergslagen. I propositionen föreslås vidare bl.a. att staten skall kunna köpa trafik från andra operatörer än SJ.

Förutsatt att riksdagen godkänner förslagen kommer regeringen att utfärda nya riktlinjer för statens förhandlingsman för upphandlingen av interregional persontrafik på järnväg under trafikåret 1993.

Mot denna bakgrund saknas i dagsläget förutsättningar för att genom anslag inom mitt ansvarsområde stödja trafikföretag med medel för anskaffning av pendeltåg. Eventuella tågbeställningar från ABB Railcar i Örnsköldsvik är därmed en fråga för berörda trafikföretag.

Anf. 62 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Jag får tacka kommunikationsministern för svaret, även om meningen var att arbetsmarknadsministern skulle ha stått här, eftersom jag hade ställt min fråga till honom. Jag har i och för sig ingenting emot kommunikationsministern, men detta är faktiskt som jag ser det i första hand en fråga som gäller arbetsmarknaden i Örnsköldsvikstrakten. Det svar jag nu har fått är i och för sig inte överraskande. Jag har tagit del av den debatt som fördes förra tisdagen i ungefär samma stil. Frågan då gällde Bergslagstrafiken m.m. Jag visste därför ungefär vad som skulle sägas här i dag.

Min tanke var att höra med arbetsmarknadsministern om det fanns möjlighet att gå in med andra satsningar, med exempelvis infrastrukturpengar, eftersom det här i Örnsköldsvikstrakten i högsta grad är en arbetsmarknadsfråga. 175, kanske 275, kanske 350 jobb kan komma att bli berörda av detta.

Det gäller alltså att vidta åtgärder som alla tycker är vettiga. Alla tycker ju att trafiken behövs; ingen ifrågasätter det. Arbetstillfällena behövs. Vi

har så att säga hela apparaten klar – vi kan tillverka vagnar, vi kan sätta i gång trafiken – men den byråkratiska apparaten sätter stopp.

Jag vill då fråga: Kan statsrådet tänka sig att arbeta okonventionellt, t.ex. genom att ta ett samtal med arbetsmarknadsministern och se om det finns möjlighet att på något sätt förskottera pengar eller i varje fall gå ut med vad som i arbetsmarknadssammanhang kan kallas otraditionella medel, alltså sätta in någon typ av infrastrukturpengar för att åtgärda detta?

Anf. 63 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Låt mig först bara konstatera, Tage Påhlsson, att frågan faktiskt är ställd till mig. Jag vet inte till vem Tage Påhlsson hade tänkt sig att ställa den, men faktum är att frågan är ställd till mig. Jag vill säga detta för att det inte skall råda några oklarheter. Det är inte så att frågan har blivit hänvisad till mig genom arbetsfördelningen i regeringen, utan den är faktiskt ställd till mig, och därför skall jag också svara på den.

Jag tycker ändå, Tage Påhlsson, att de förslag jag har lagt fram till regeringen och som regeringen har ställt sig bakom, nämligen att vi skall avreglera den här verksamheten så till vida att det skall bli möjligt för andra operatörer än enbart statens järnvägar att konkurrera om upphandlingen av den s.k. olönsamma interregionala trafiken, är något positivt. De långsiktiga avtalen gör det möjligt för operatörerna på marknaden att vara mer långsiktiga också i sin upphandling av rullande materiel.

Till detta kommer att de pengar som hittills bara har fått användas till köp av olönsam trafik nu också får användas till köp av rullande materiel. Det finns mycket goda erfarenheter från ett näraliggande område, nämligen Blekinge kustbana. Länstrafikhuvudmännen har där köpt ny, modern materiel, danska snabbgående, bekväma tåg, som har ökat resandefrekvensen högst betydligt. Det tyder på att den här principen fungerar, dvs. att en satsning på en attraktiv kollektivtrafik också ökar resandeunderlaget.

Det som Tage Påhlsson kallar "byråkratiska apparater" är ingenting mindre än riksdagen, av vilken Tage Påhlsson själv är en mycket väsentlig del. Jag vet av erfarenhet att riksdagsledamöterna mycket noggrant vaktar på att regeringen följer de beslut som riksdagen har fattat. De s.k. okonventionella greppen har en tendens att leda oss till konstitutionsutskottet. Därför kommer jag inte att svara jakande på frågan om jag är beredd att vidta några sådana. Dock har jag mycket goda förhoppningar om att en beställning kommer att läggas hos ABB Railcar.

Anf. 64 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Jag var borta förra veckan, jag var utrikes. Jag ställde frågan veckan dessförinnan, och jag har faktiskt ställt den till arbetsmarknadsministern. Någonstans under resans gång har det ändrats. Så kan det gå! Min tanke med att ställa frågan till arbetsmarknadsministern var ju som sagt att detta var en arbetsmarknadsfråga, men frågorna tangerar ju ofta flera departement.

"Medan gräset växer dör kon" är ett gammalt talesätt, som verkligen har relevans i det här sammanhanget. Vi har en bra modell på gång, en modell där vi skall kunna gå in med statliga pengar. Inköp av rullande materiel skall

nu kunna betraktas som infrastruktursatsningar. Det är nu bara en tidsfråga, och det är det som är problemet – det är en tidsfråga även för ABB Railcar i Ö-vik. Det är verkligen en tidsfråga. Frågan är om kon inte hinner dö innan vi sätter in de resurser vi kan komma att sätta in.

Anf. 65 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Det är faktiskt så vist ordnat att vårt eget företag, statens järnvägar, är ett affärsdrivande verk. I själva idén med ett affärsdrivande verk ligger möjligheten att ta vissa affärsrisker. Det står alltså statens järnvägar helt fritt att gå in och lägga en sådan här beställning redan innan riksdagen har fattat sitt beslut.

Anf. 66 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Jag är medveten om detta. Vi är också båda två medvetna om SJ:s ekonomi och SJ:s sätt att resonera om de investeringar som behövs. Skall vi vänta på SJ i det här sammanhanget tror jag att vi får vänta förgäves.

Jag inser att vi inte kan komma så långt i den här debatten. Jag hör att kommunikationsministern fortfarande är ängslig för att dras inför konstitutionsutskottet, så jag säger som min partikollega Birger Andersson sade förra veckan: Jag vill absolut inte åstadkomma något sådant. Därför tackar jag för det här svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1991/92:690 om den planerade omläggningen av E 4 vid Norrköping

Anf. 67 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Lars Stjernkvist har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att det ur miljösynpunkt bästa tänkbara alternativet beträffande den planerade E 4-genomfarten i Norrköping skall förverkligas.

Arbetsplanen för den planerade E 4-genomfarten i Norrköping fastställdes av vägverket den 27 april i år. Arbetsplanen har överklagats. När ärendet har överlämnats till regeringen kommer regeringen omgående att inleda en beredning av ärendet, och arbetsplanen kommer att prövas ingående och omsorgsfullt, bl.a. ur miljösynpunkt.

När regeringen kommer att fatta beslut i ärendet kan jag för närvarande inte ge besked om.

Anf. 68 LARS STJERNKVIST (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Med anledning av den föregående debatten vill jag säga att jag är särskilt tacksam för att det är kommunikationsministern som svarar, eftersom det var till honom jag ställde frågan, så har vi rett ut det från början.

Innan jag kommenterar svaret vill jag säga något om bakgrunden till frågan. Man planerar att dra en ny genomfart genom Norrköping. Enligt det förslag som finns skall vägen passera alldeles i anslutning till ett vattenverk

och dessutom gå förbi tättbebyggda områden. Kommunen har överklagat beslutet, och också många enskilda är upprörda över att förslaget har lagts fram.

Samtidigt finns naturligtvis en rädsla för att den genomfart som i dag finns i stället skall bli kvar om man når framgång med överklagandet. Alla som har försökt att åka förbi Norrköping en fredagseftermiddag eller en söndagseftermiddag vet att det inte är särskilt lätt att åka på en genomfart som korsar spårvägar och innerstadsgator. Detta är en flaskhals på E 4:an.

Slutsaten blir att kommunen här befinner sig i ett dilemma som jag tror är inte helt ovanligt i den här typen av frågor, nämligen dels att man i dag har en mycket dålig lösning, dels att man samtidigt känner rädsla för att ställa krav på bästa tänkbara alternativ, eftersom det då finns risk för att man får behålla den lösning som finns i dag.

Det finns en tredje lösning. Skälet till att jag ställde frågan var att statsrådet i lokala media skapat förhoppningar om att man skulle kunna hitta en tredje lösning, nämligen att dra genomfarten i en tunnel. Jag vill därför förtydliga min fråga. Jag hade inte hoppats på att statsrådet skulle kommentera överklagandet och prövningen, utan frågan var mer principiell. Skall man tolka statsrådet så, enligt de pressuttalanden som gjorts, att det finns möjligheter att få resurser för att lösa det svåra dilemma som kommunen befinner sig i, vilket skulle möjliggöra en lösning som innebär att alla parter kan bli nöjda, dvs. ett tunnelalternativ?

Anf. 69 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Lars Stjernkvist undrar hur man skall tolka mig. Man skall naturligtvis lyssna till vad jag sade. Jag fick i min hand när jag lämnade kammaren efter den förra frågedebatten i samma ärende av en av ledamöterna ett dokument som var en sammanfattning av en offert från ett företag, som där sade sig kunna bygga en tunnel mycket billigt. Det jag då lovade var att regeringen skulle studera detta om ärendet överklagades.

Nu fastställdes planen så sent som i går. Ärendet har ännu inte influtit till departementet. Det är då litet svårt att här i kammaren i dag ha synpunkter på detta material. Regeringen har en något annan rutin att försöka tränga in i de ärenden som överklagas. Jag kan försäkra Lars Stjernkvist att ärendet kommer att studeras mycket noggrant och med beaktande av alla tänkbara relevanta aspekter.

Anf. 70 LARS STJERNKVIST (s):

Fru talman! Jag begär inte av statsrådet att han skall kommentera överklagandet. Min fråga är mer principiell.

Om ministern finner att det i denna fråga finns starka miljöskäl som talar emot den lösning som vägverket har föreslagit, och regeringen kommer fram till detta vid prövningen, är det då möjligt, för att man inte skall få en situation med en mycket utdragen process och dessutom tvingas leva med den dåliga trafiklösning som finns i dag, att regeringen kombinerar ett beslut om att säga nej till den föreslagna lösningen med resurser till antingen en ännu bättre väglösning eller – vilket jag också tror att många Norrköpingsbor

skulle vara tacksamma för – till att snabbt utreda ett tredje och bättre alternativ? Är det principiellt möjligt för regeringen att fatta ett sådant beslut?

Anf. 71 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Först säger Lars Stjernkvist att han inte vill att jag skall föregripa den prövning som nu strax skall ha sin början. Sedan ställer han ett antal mycket komplicerade detaljfrågor på just detta tema, vilkas besvarande skulle vara att föregripa prövningen.

Jag tänker inte svara på några frågor om vad som skulle tänkas vara möjligt. Det enda jag kan säga är att regeringen kommer att pröva alla relevanta aspekter i detta ärende för att komma fram till ett beslut som är väl avvägt ur alla de aspekter som vi har att ta hänsyn till vid hanteringen av den här typen av ärenden.

Anf. 72 LARS STJERNKVIST (s):

Fru talman! Jag gör ett sista försök, sedan skall jag släppa statsrådet.

När statsrådet uttalar sig i radio och säger att han har studerat den tredje lösningen, dvs. ett tunnelalternativ, och konstaterar att detta är ett mycket intressant alternativ som man noga skall studera, finns det då i detta uttalande någon som helst utfästelse eller anledning för den som lyssnar att känna en viss förhoppning om att ett sådant uttalande betyder att det också kan finnas pengar i framtiden till att utreda ett sådant alternativ, eller ännu bättre att faktiskt förverkliga ett ur miljösynpunkt mycket bra men tyvärr dyrt alternativ?

Anf. 73 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Mitt svar på denna fråga är att det dokument som jag fick vid detta tillfälle kommer jag att överlämna till handläggarna för att vägas in i den samlade bedöming som skall göras i ärendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1991/92:691 om postens omorganisation

Anf. 74 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Hans Stenberg har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder för att säkra att miljö- och regionalpolitiska konsekvenser kommer att beaktas vid postverkets omorganisation av verksamheten i Ånge.

Som jag nämnde i ett tidigare svar till Hans Stenberg har postverket svåra lönsamhetsproblem i paketverksamheten. Behovet av rationaliseringar är därför stort.

En av orsakerna till att verksamheten i Ånge dras ned är att postverkets kunder, och då främst företag, i ökad omfattning efterfrågar dörr-till-dörr-leverans av paket. Dessa paket distribueras inte via paketterminaler, utan transporteras på annat sätt. Postverket måste givetvis anpassa sig till förändringar av kundernas önskemål.

När det gäller sysselsättningsläget i Ånge vill jag framhålla att regeringen i kompletteringspropositionen har anvisat ytterligare 2,2 miljarder kronor till infrastruktursatsningar i form av underhållsåtgärder för sysselsättning och tillväxt. Vid fördelning på regioner och objekt skall vägverket och banverket ta särskild hänsyn till bl.a. arbetslöshetssituationen.

Anf. 75 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka kommunikationsministern för svaret.

Som Mats Odell sade har jag tidigare ställt en fråga om postens utveckling i Ånge. Det svar jag fick av kommunikationsministern den gången var rätt vilseledande. Jag fick den uppfattningen när jag lyssnade på kommunikationsministern att det faktiskt inte var så farligt för Ånge. Verksamheten skulle bli kvar med vissa indragningar. Men så är det ju inte.

De förslag som ligger innebär i praktiken att postens verksamhet i Ånge i stort sett upphör. Kvar blir brevbärarna och några få personer i paketsorteringen under en övergångsperiod, såvitt jag kan se. Studerar man konceptet ser man helt tydligt att det inte finns någon långsiktig strategi att behålla någonting annat än brevbärarna i Ånge.

Anledningen till att jag tar upp en så begränsad och lokalt förankrad fråga är att det faktiskt innebär en total katastrof i en så liten kommun som Ånge. Vi får följdeffekter när det gäller SJ:s verksamhet och även för det lokala privata näringslivet. Regeringen har tidigare deklarerat – åtminstone har de partier som ingår i regeringen sagt detta – att statliga verk också skall ta ett regionalpolitiskt ansvar.

När det gäller den miljöpolitiska aspekten, som här innebär att man går över från ett miljövänligt transportmedel till att frakta med flyg och järnväg, har regeringen i budgetpropositionens bilaga sagt att de statliga verken framöver också skall ta ett miljöpolitiskt ansvar.

Anf. 76 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Först och främst har jag noterat i massmedia att Hans Stenberg har anklagat mig för att vara vilseledande. Jag skulle vara intresserad av att få veta vad som är vilseledande i mitt svar. Där står det att en av de fyra kvarvarande terminalerna är den i Ånge. På terminalen i Ånge kommer emellertid neddragningar att ske. Postverket ser även över uppsamling och sortering av brev m.m. i Ånge. Även i denna verksamhet kommer det att ske neddragningar. Jag frågar Hans Stenberg: Kan detta sägas tydligare? Jag noterar att han uppfattade det hela som att det inte var så allvarligt. Jag vågar ändå hävda att klarare än så här kan man inte uttrycka sig i ett frågesvar.

Sedan till frågan om miljövänlighet. En av utvecklingstrenderna är att de företag som har stora volymer post i ökad utsträckning använder sig av elektronisk post. Man överför alltså post elektroniskt och trycker och kuverterar den nära utdelningsorten. Något mera miljövänligt transportsätt än att använda sig av televerkets ledningar har jag mycket svårt att tänka mig.

Det andra är att företagen mer och mer efterfrågar snabba leveranser från dörr till dörr. Regeringen kan inte tvinga företagen att av regionalpolitiska eller andra skäl utnyttja särskilt arbetskraftsintensiva transportmedel. Det

ligger inte i tiden. Jag tror inte ens att Hans Stenbergs eget parti är inne på en sådan linje. Tvärtom är detta en uppföljning av den politik på transportområdet som socialdemokraterna startade under Georg Anderssons ledning.

Jag tror ändå, fru talman, att det är viktigt att svenskt näringsliv och även svenska verk är effektiva i sin hantering. Här har posten tagit ett regionalpolitiskt ansvar och blott och bart av det skälet behållit terminalen i Ånge.

Anf. 77 HANS STENBERG (s):

Fru talman! När det gäller vilseledande rör det sig naturligtvis om en värdering av ord. Det är tydligt att Mats Odell och jag har helt olika uppfattningar om vissa saker.

När kommunikationsministern säger att posten har gjort en aktiv regionalpolitisk insats i Ånge då den minskar antalet anställda från 175 till 12–15 personer, förstår jag att kommunikationsministern känner sig påhoppad. Kallar man den minskningen för en aktiv regionalpolitisk insats vilseleder man. Det står jag för.

Det är inte alls fråga om att posten inte skall rationalisera och bedriva en effektiv verksamhet. Men jag vill faktiskt ifrågasätta om det är effektivare att köra med lastbil än att använda sig av järnväg. Med tanke på samhällsekonomin vill jag påstå att det inte är det.

Anf. 78 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! När man talar om en aktiv regionalpolitisk insats måste detta naturligtvis ses ur ett dynamiskt perspektiv. Vad hade hänt om man inte hade gjort detta? Då hade denna central icke funnits kvar i Ånge. Beslutet att över huvud taget låta denna verksamhet finnas kvar är en aktiv regionalpolitisk insats. Jag står för detta.

Sedan beklagar jag att inte flera kan beredas arbete när det gäller just verksamheten i Ånge. Men, som sagt, utan en aktiv regionalpolitisk insats hade denna central inte funnits kvar.

Anf. 79 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Jag konstaterar att kommunikationsministern fortfarande inte är riktigt ärlig. Här talas det om att man övergår till elektronisk post och direktbefordran av paket, att det helt och hållet är ett önskemål från företagens sida och att det inte längre behövs terminaler. Om kommunikationsministern studerar litet vad posten håller på med i fråga om omorganisation, kan han snabbt konstatera att det handlar om att utöka verksamheten på andra orter som har betydligt bättre regionalpolitiska förutsättningar att klara sig framöver. Det är inte fråga om att effektivisera, ta bort folk och onödiga terminaler, utan ofta gäller det att flytta folk och arbetstillfällen från Norrlands inland även till Stockholmsregionen, eftersom en större del av verksamheten kommer att förläggas till Tomteboda eller Södertälje. Var verksamheten till sist hamnar är väl fortfarande inte riktigt klart.

Anf. 80 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag tror ändå att Hans Stenberg och jag kan vara överens om att det krävs en aktiv regionalpolitik, men den kan inte läggas på resp. affärs-

drivande verk. Vad det gäller är den politik som över huvud taget bedrivs, att hela Sverige skall leva, att vi gör medvetna satsningar på att små och stora företag kan utvecklas i hela vårt avlånga land. Men att ålägga de olika statliga verken, och särskilt de affärsdrivande verken, ett regionalpolitiskt ansvar utöver vad som exempelvis ligger i det åtagande som posten i det här fallet har gjort är inte möjligt med den inriktning som statsmakterna har bestämt för de affärsdrivande verken.

Anf. 81 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Då kan jag konstatera att kommunikationsministern har ändrat sig sedan vi förra gången stod i talarstolen. Vid det tillfället sade nämligen kommunikationsministern att det är viktigt att posten har en effektiv verksamhet. Han sade att posten måste vara effektiv i sin kärnverksamhet. Det är det bästa sättet, hette det, att garantera att den kan åta sig sina viktiga sociala och regionalpolitiska uppgifter. Så för en månad sedan hade kommunikationsministern uppfattningen att posten hade sådana uppgifter. Har regeringen ändrat ståndpunkt i denna fråga?

Anf. 82 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Det är precis tvärtom. Om Hans Stenberg läser hela protokollet, finner han att jag redogjorde för att de regionalpolitiska och sociala uppgifter som samhället vill ålägga de affärsdrivande verken tas upp i statsbudgeten. Det har exempelvis anslagits 300 milj.kr. i årets budgetproposition för den typen av uppgifter inom postverket. Detta är någonting helt annat än att bedriva en arbetsmarknadspolitik via verken. Vi måste alltså skilja på dessa två dimensioner.

När det gäller postens effektivitet rör det sig om kundernas efterfrågan på olika tjänster. Om kunder har huvudparten av sin verksamhet i olika delar av landet, måste ju posten finnas på platserna i fråga, om man inte vill överlåta allt till nya företag som City Mail. Det har helt utan statens medverkan uppstått en ny situation med konkurrens på det här området.

Anf. 83 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Då vill jag konstatera att kommunikationsministern har ändrat sig. Nu säger han att staten har ansvaret för regionalpolitiken. Jag hoppas att jag uppfattade det hela rätt. Jag vill fråga kommunikationsministern om man tänker vidta några särskilda åtgärder för Ånges del. Vem skall klara uppgifterna i Ånge? Jag skulle gärna vilja ha ett svar på denna fråga.

Anf. 84 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Sverige är för närvarande inne i en djup lågkonjunktur som drabbar hela landet med en för våra förhållanden mycket stor arbetslöshet. Regeringen har i olika omgångar föreslagit arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag har redovisat att det på mitt område har satsats 2,2 miljarder kronor så sent som i den kompletteringsproposition som lades fram i fredags. Hur pengarna kommer att exakt fördelas vet jag inte, men man skall framför allt utgå ifrån hur det arbetsmarknadspolitiska läget är i olika regioner i landet.

Anf. 85 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Om man utgår från vad kommunikationsministern har skrivit i svaret är det vägverket och banverket som skall se till att det blir en riktig fördelning. Då vill jag bara konstatera vad SJ för närvarande gör i Ånge. SJ säger upp folk, och vägverket är på väg att lägga ned sitt centralförråd. Postens neddragning kommer att innebära att SJ:s verksamhet i Ånge minskar ytterligare, och det torde väl knappast leda till att man har någonting att se fram emot.

Sammanfattningsvis: Om jag förstår rätt tänker regeringen inte göra någonting åt situationen i Ånge. Har jag uppfattat det hela riktigt?

Anf. 86 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Regeringens ekonomiska politik går ut på att skapa långsiktigt goda förutsättningar för nyföretagande och goda villkor för små och medelstora företag. Strategin att öka statlig verksamhet runt om i vårt land kommer inte att vara långsiktigt hållbar. När den här konjunkturen börjar vända, tror jag att vår politik kommer att ge ett gott resultat också i Ånge.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1991/92:677 om handeln på textil- och konfektionsområdena

Anf.87 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Arne Kjörnsberg har frågat mig vilken form av övergångslösning för handeln med textil och konfektion som regeringen eftersträvar när Sverige blir medlem av EG.

Låt mig först understryka att fri handel mellan olika länder är till fördel för alla parter. För u-länderna är det särskilt viktigt att få möjlighet att exportera sina produkter till de utvecklade länderna. Denna inställning präglar också Sveriges hållning i de nu aktuella GATT-förhandlingarna. För u-länder är det ofta dessutom viktigt att kunna exportera just tekoprodukter. Genom ett framtida medlemskap i EG kommer Sverige att kunna medverka till ökad frihandel såväl mellan europeiska länder som i förhållande till u-länder.

Som medlem av EG kommer Sverige att ingå i en tullunion. Vi kommer också att ansluta oss till EG:s gemensamma handelspolitik med särskilda tullättnader och preferenssystem för u-länderna samt importbegränsningar för viss tredjelandsimport i form av kvoter eller kontingenter. Vi kommer att anpassa våra tullar till dem som då gäller i EG.

En anpassning till EG:s handelspolitik på tekoområdet innebär förändringar på en rad olika områden, såsom tullnivåer, GSP och importkvoter. För tekoområdet är våra genomsnittliga tullar i dag högre än EG:s. Om en anpassning skulle ske till dagens EG-tullar skulle vi alltså få sänka våra. I gengäld upprätthåller Sverige – till skillnad från EG – inga kvantitativa begränsningar av importen.

Eftersom reglerna på de områden som jag har nämnt håller på att förändras, är det i dag svårt att säga vad en anpassning till EG:s regler mera exakt

kommer att innebära för svensk del och att överblicka totaleffekten av en svensk anpassning.

Den 1 januari 1993 genomförs den inre marknaden. Det innebär att de nuvarande begränsningskvoterna för teko, som är individuella för varje EG-land, avskaffas. I stället införs gemensamma EG-kvoter. En viss anpassning har redan påbörjats, men det står inte helt klart hur EG:s begränsningssystem kommer att fungera efter den 1 januari 1993.

Bilden påverkas också av Uruguayrundan. I enlighet med det övergångsarrangemang på tekoområdet som förhandlats fram inom ramen för rundan, skall handeln med tekovaror successivt liberaliseras, och alla begränsingar skall vara avskaffade den 1 januari 2003. Vi kan alltså räkna med att EG kommer att ha kvar vissa begränsningar på tekoområdet fram till detta datum.

Hur vi på svensk sida bäst bör anpassa oss till EG:s då gällande handelspolitik på tekoområdet blir en fråga i medlemskapsförhandlingarna. Skillnaderna mellan den regim som då gäller i EG och vår egen kommer att beaktas i förhandlingarna.

Detta gäller även frågan om ett eventuellt temporärt återinförande av tekobegränsningar eller fortsatt begränsningsfri import inom ramen för något övergångsarrangemang. Den måste ses i relation till de sammantagna effekterna på tekoområdet såväl för egen, svensk, del som för våra handelspartner. Men vi måste också se till effekterna i ett större handelspolitiskt sammanhang. Jag kan i sammanhanget också nämna att kommerskollegium har fått i uppdrag att, i samråd med branschen, analysera tänkbara effekter av en övergång till EG:s regler på tekoområdet. Det är mot den bakgrunden för tidigt att i dag säga hur vi kan komma att agera i medlemskapsförhandlingarna och hur en eventuell övergångslösning skulle kunna utformas.

Anf. 88 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Talmannen eftersträvar snabba och rappa debatter. Jag ställde en fråga som består av sex ord och får en föreläsning på tre och en halv sida. Jag vet inte om föreläsningen är avsedd för mig, för textilimportörerna eller för tekoindustrierna.

Statsrådet har vid en information här i kammaren om den svenska Europapolitiken sagt bl.a. följande:

Inom ramen för tullunionen måste vi finna en lösning för hanterandet av textil och konfektion. EG avser enligt förslag i GATT att behålla sina restriktioner fram till år 2002. Vi har redan avskaffat våra. Någon form av övergångslösning kan komma att behövas.

Detta sade statsrådet för omkring två veckor sedan. Jag frågade vilken form av övergångslösning regeringen eftersträvar. Då fick jag alltså denna föreläsning.

De fyra sista raderna i svaret kan man möjligen tolka som att statsrådet inte kan eller möjligen inte vill säga det. Men det hade varit bättre om statsrådet hade sagt det rent ut. Om statsrådet hade sagt: Av hänsyn till de kommande förhandlingarna vill jag inte säga vilken inställning vi skall ha. Då hade jag vetat det. Men vad skall jag, när jag kommer hem till Sjuhäradsbygden, säga till Ivan Ludvigsson på Ludvig Svenssons, till Kirsti Steen som job-

bar som sömmerska på Swegmarks, till Lars Mauritzson på Väveribolaget eller till Gun Andersson på Beklädnads?

Jag kan bara säga en sak, nämligen att statsrådet inte vill tala om för mig vilken inställning statsrådet och regeringen har i denna fråga. För att tala rent ut kan jag säga att jag inte får svar på den fråga som jag ställer. I stället får jag en lång utläggning. Om avsikten är att dölja något kan jag faktiskt inte räkna ut.

Anf. 89 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Om det hade varit så lätt som att svara ja eller nej på detta hade jag gjort det. Men denna fråga är betydligt mer komplicerad, och det vet Arne Kjörnsberg. Jag hade kunnat säga enbart att vi icke vet hur en övergånglösning i slutänden skall utformas. Med det hade inte varit särskilt upplysande. Jag försökte i detta svar att ge även litet bakgrundsinformation om vilka olika aspekter som skall bevakas vid denna diskussion.

Jag kan försäkra att vi kommer att bevaka frågan från synpunkten att så långt som möjligt slå vakt om frihandeln. Med en ideallösning i den bästa av alla världar har vi inga kvoter. Vi sänker våra tullar för att anpassa dem till EG:s lägre tullar, och vi får gränslös handel inom EG. Men denna tulipanaros ges förmodligen inte, och på någon punkt kommer vi att tvingas kompromissa i förhandlingarna. Jag vill icke stå här och säga var vi i slutänden kommer att hamna i den situationen, i synnerhet som vi icke vet vilka utgångspunkter vi kommer att ha när vi väl är inne i förhandlingarna.

Anf. 90 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Jag har all respekt för att statsrådet inte kan säga vilken situation som vi kommer att hamna i. Men det har jag inte heller bett att få reda på. Jag har bett att få reda på vilken strävan regeringen och statsrådet har. Har statsrådet för avsikt att verka för att vi vid ett eventuellt medlemskap fr.o.m 1995 och framåt till dess EG har avvecklat sina importrestriktioner skall ha dem, eller avser statsrådet att verka för att vi inte skall ha dem? Det är detta som min fråga gäller.

Om statsrådet säger att han med hänsyn tagen till de kommande förhandlingarna inte vill ha någon åsikt om det eftersom han då förstör förhandlingssituationen, då har jag respekt för det, men inte för det här.

Anf. 91 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Jag kan vara mycket mer precis i svaret, och det framgår också av det skrivna svaret. Min strävan kommer att vara att verka för största möjliga frihandel. Men därmed är icke sagt att vi kommer att kunna slå vakt om en ordning som innebär att vi inte har några som helst kvoter. Därför vill jag också bevaka frågan om internhandeln inom EG. Men vi avser, det kan jag försäkra, att verka för största möjliga frihandel. Däri ligger att vi kommer att verka för att vi icke kommer att återinföra kvoterna. Men vi kan tvingas kompromissa på denna punkt i slutskedet.

Anf. 92 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Budskapet till de fyra personer som jag tidigare nämnde är alltså att regeringen och statsrådet har för avsikt att verka för att svenska

tekoföretag, efter ett eventuellt medlemskap i EG, inte skall ha samma förutsättningar som deras konkurrenter ute i Europa? Är det detta budskap som jag skall föra fram till Lars Mauritzson och Kirsti Steen? Jag kan inte tolka statsrådet på något annat sätt. För att vi skall vara helt överens om vad som har sagts vill jag ställa denna fråga.

Anf. 93 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Vi kommer att verka för största möjliga frihandel. Det innebär att vi kommer att verka för att den svenska tekoindustrin, på så gynnsamma villkor som möjligt, skall få tillgång till andra marknader inom hela EG-området. Det är oerhört viktiga exportmarknader för svensk tekoindustri. Samtidigt kommer vi att verka för en lösning som innebär att de resultat som har uppnåtts beträffande frihandeln, vilket innebär avskaffande av kvoterna, kommer att åstadkommas över hela linjen.

Den ideala lösningen vore om vi inom ramen för GATT kunde åstadkomma att alla EG-länder avskaffar restriktionerna och kvoterna. Det arbetar vi följaktligen för. Vi får väl se var vi hamnar i slutänden. Utan att känna till utgångspunkterna kan jag icke säga vad vi i slutänden kommer att stå för i förhandlingarna.

Anf. 94 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! På nytt vill jag säga att jag har all respekt för att statsrådet inte kan uttala sig i det avseendet. Det här ligger ju i förhandlingarna. Dessutom var det inte detta som jag avsåg med min fråga.

Jag håller med statsrådet om att det vore ett idealtillstånd om det inom GATT-ramen gick att få bort alla restriktioner. Men det är inte utgångsläget. Från EG har det ju sagts att man skall behålla sina importrestriktioner till år 2002. Såvitt jag förstår strävar statsrådet efter att vårt land är medlem fr.o.m. 1995.

Därför frågar jag: Vill statsrådet att svenska tekoföretag skall ha samma konkurrensförutsättningar som deras konkurrenter i Europa? Statsrådet har inte för avsikt att verka för det, utan statsrådet har för avsikt att verka för att vi inte skall ha några restriktioner. Våra konkurrenter i Tyskland, Frankrike och andra länder däremot skall ha sina restriktioner. Det är tydligen det budskap jag skall ta med mig hem och som jag skall förmedla till de människor som är verksamma i de företag som tidigare nämnts.

Anf. 95 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Arne Kjörnsberg har uppfattat situationen rätt i den meningen att vi kommer att slå vakt om de resultat som vi har uppnått i fråga om frihandeln både när det gäller svensk tekoindustris möjligheter att exportera och när det gäller svenska konsumenters möjligheter att köpa varor som importerats från u-länderna tack vare att kvoterna på tekoområdet avskaffats.

Det blir en sammanvägning av olika intressen. Som jag ser saken går det icke att säga att vi ensidigt kommer att ställa upp för den ena parten, konsumenterna, eller för den andra parten, tekoindustrin, när det gäller importen.

Det är fråga om en avvägning mellan olika intressen. Jag upprepar att vi får göra den slutliga avvägningen i samband med förhandlingarna.

Anf. 96 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Statsrådet sade att regeringen inte har för avsikt att ensidigt ställa upp för den ena eller den andra parten.

Men vad menar statsrådet med sitt tal om att ensidigt ställa upp för konsumenterna? Det måste finnas ett moment till i den tankekedjan, statsrådet.

Anf. 97 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Alldeles klart.

Jag skall uttrycka mig mycket tydligt: Om det inte vore av hänsyn till det skydd som svensk tekoindustri behöver, skulle vi avskaffa alla tullar och kvantitativa restriktioner för textilimporten från den ena dagen till den andra. Man har att avväga skyddsintressen mot konsumentintressen såväl på det här området som på många andra områden.

Anf. 98 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Ja, men vad betyder detta för konsumenterna? Kan statsrådet uttrycka det här i kronor och ören? Eller handlar det bara om fröjden att få köpa kläder som är tillverkade på andra sidan jordklotet?

Anf. 99 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Jag kan inte kvantifiera. Men jag skall uttrycka mig så precist som möjligt.

Följande står alldeles klart: Ju friare handel, desto större konkurrens på den egna marknaden. Dessutom blir det större prispress och större fördelar för kosumenterna – allt annat är lika.

Anf. 100 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Jag skall inte anströnga talmannen vad avser hennes förtroende för oss ledamöter särskilt mycket mera.

En enda fråga till har jag dock. SPK har fått i uppdrag att granska vad ett slopande av importrestriktionerna betyder för den svenska prisnivån. SPK:s undersökning skall vara klar, om jag minns rätt, före jul i år. Hittills är det inte helt tvärsäkert – jag uppskattar att statsrådet valde att vara försiktig i föregående svar – att, som en del påstår som verkar på den här marknaden, importrestriktioner leder till att det blir si eller så många tusentals kronor billigare.

Så till min fråga: Skulle statsrådet vilja medverka till att nämnda undersökning fort kommer fram? Dessutom undrar jag om statsrådet i så fall tycker att den kan vara ett väsentligt underlag för de förhandlingar som statsrådet skall föra på det här området.

Anf. 101 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Jag känner inte till det exakta läget beträffande nämnda utredning. Men givetvis känner jag till utredningen. Jag skall gärna verka för

att det så snabbt som möjligt blir ett resultat, och i än högre grad skall jag verka för att resultatet av utredningen blir så gott som möjligt.

Jag delar uppfattningen att utredningen kan vara *en* god utgångspunkt för de fortsatta förhandlingarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1991/92:651 om avsiktsförklaringen vid köpet av Uddeholm Tooling

Anf. 102 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Bo Finnkvist har frågat mig om jag har för avsikt att ta kontakt med den österrikiska regeringen med anledning av en avgiven avsiktsförklaring vid köpet av Uddeholm Tooling.

I samband med förvärvet av Uddeholms AB redovisade Böhler AG och dess österrikiska ägare Voest-Alpine Stahl AG avsikter rörande den framtida verksamheten. Dåvarande regering fäste vikt vid dessa när förvärvstillstånd meddelades den 2 maj 1991 enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m.

Av avsiktsförklaringen, som angavs i tillståndsansökningen, och andra handlingar i ärendet framgick bl.a. att den nya sammanslagna verksamheten skulle bedrivas affärsmässigt, men också att, om strukturella förändringar medför omfattande minskningar i sysselsättningen vid Böhlers eller Uddeholms huvudanläggningar, skall ägarna medverka till att nya arbetstillfällen skapas i drabbade regioner.

Någon direkt förhandling mellan regeringarna i Österrike och Sverige har ej förevarit och är enligt min mening ej heller befogad eller möjlig som sådan. Men mot bakgrund av bl.a. nämnda avsiktsförklaring har jag funnit det angeläget att följa utvecklingen inom företaget. Jag tillställde därför den 12 mars 1992 Böhler-Uddeholm AG ett brev, i vilket jag dels erinrade om avsiktsförklaringen, dels angav att jag i sammanhanget utgår från att utlandsägda företag tar ansvar för utvecklingen och syselsättningen i samma utsträckning som andra i Sverige verksamma företag vid genomförandet av såväl nyinvesteringar som strukturomvandlingar och personalneddragningar.

Anf. 103 BO FINNKVIST (s):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Innan jag går in på det som sades i svaret vill jag nämna att jag här har ett material som i går i samma fråga överlämnades vid en uppvaktning, demonstration, vid österrikiska ambassaden. Jag försökte att nå företrädare för departementet men lyckades inte. Därför får vi klara av saken i dag.

Jag har vissa förhoppningar när det gäller att få näringsministern att litet grand ändra sig på den här punkten. Enligt vad som sägs i svaret är det inte befogat att ta kontakt med den österrikiska regeringen. Men det är ett krav som de anställda i dag ställer. Dessutom har statsminister Carl Bildt i viss mån ställt upp på det kravet vid en uppvaktning som några av de anställda gjorde i Torsby förra lördagen.

Jag hoppas således att det råder enighet om att det finns anledning att göra något här. Sedan vi förra gången diskuterade frågan här i kammaren har saker hänt. Exempelvis har Voest-Alpine slängt ut två svenska styrelseledamöter, personer som kan branschen, från företagets styrelse för att klara av att göra strukturförändringar. Enligt dessa personer och den konsult som anlitats av de anställda är de här strukturförändringarna inte affärsmässigt riktiga. Antagligen finns det också andra orsaker – t.ex. politiska – till att det blivit som det blivit.

Det finns alltså all anledning att ta upp en ny diskussion i frågan på regeringsnivå. När den här affären godkändes medverkade nämligen industriministern i den österrikiska regeringen så till vida att han kom hit till Sverige för att diskutera dessa saker. På det viset ställde han upp på Voest-Alpines löften.

Jag hoppas alltså att det går att få näringsministern att ändra inställning.

Anf. 104 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Under gårdagen befann jag mig, dess värre, på annan ort. Jag var nämligen i Gävleborgs län och hade därför inte möjlighet att ta emot någon uppvaktning. Min statssekreterare fanns dock på plats och var beredd att ta emot, om ni så hade önskat.

Jag säger i mitt svar att någon direkt förhandling med den österrikiska regeringen inte är aktuell. Den avsiktsförklaring som har avgetts i samarbete med den gamla socialdemokratiska regeringen och företaget i fråga är inte fullt ut juridiskt bindande.

Jag delar Bo Finnkvists uppfattning att det kan vara fråga om politiska överväganden, i synnerhet som den österrikiska motparten är ett helägt statligt bolag i Österrike som även har anläggningar i regionalpolitiskt känsliga regioner.

Som jag nämnde i mitt svar har jag den 12 mars i år skrivit ett brev till bolaget. Personligen hade jag väntat mig någon form av reaktion från företaget i fråga. Men jag har inte fått någon som helst reaktion. Inte heller den svenska ambassaden i Wien har fått någon sådan. Jag kommer därför att i lämpliga former ta kontakt med min kollega i Österrike, som nyligen har tillträtt sin befattning.

Anf. 105 BO FINNKVIST (s):

Fru talman! Det svaret har jag efterlyst.

Jag kan säga att jag förra veckan hade ett antal telefonsamtal med personer på näringsdepartementet för att reda ut dessa saker. Jag fick då löfte om företräde när det gällde att få en kontakt. Tydligen har det missats. Men det går lika bra att ta upp saken på det här viset.

Vid den kontakt som kommer att ske med den österrikiske industriministern är det viktigt, och det är ett önskemål från de anställda i Hagfors, att de frågor som diskuteras inte bara i Hagfors utan också inom vidare kretsar här i Sverige och inom branschen verkligen kommer upp till diskussion. Vidare är det viktigt att det blir nya överläggningar i ärendet som kan leda till att företaget i fråga tillförsäkras en bra framtid.

Anf. 106 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Vi har noterat de synpunkter som har framkommit, och vi skall försöka göra ett och annat klarläggande i sammanhanget. Vad vi kommer att dryfta är ganska uppenbart. Dock vill vi dryfta de här sakerna direkt med motparten, inte via massmedia. Jag tror att naturlig artighet kräver det.

Jag noterar även att det inte är fråga om ett juridiskt bindande avtal, utan om avsiktsförklaringar från ett helstatligt österrikiskt bolag.

Anf. 107 BO FINNKVIST (s):

Fru talman! Det är tillfredsställande att en kontakt kommer till stånd. Den här typen av affärer – det gäller då statliga företag, men säkert också privata företag – har tidigare förekommit mellan svenska och utländska företag och kommer med all säkerhet att förekomma även i framtiden. Därför är det viktigt att man försöker leva upp till avsiktsförklaringar som uppfattas som löften – i varje fall när det gäller avsiktsförklaringar som intygas av en regeringsmedlem från annat land som i ett sådant här sammanhang är på besök i vårt land.

Således är det min förhoppning att det samtal som framöver kommer till stånd i den här frågan leder till att vi får en ny diskussion om den här affären och till att Uddeholm Tooling, som är ett lönsamt företag, kan leva vidare i de former som det förtjänar – alltså inte som en slatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på frågorna 1991/92:658 och 659 om den nya konkurrenslagen

Anf. 108 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Sten Söderberg har frågat om regeringen i förslaget till ny konkurrenslag är beredd att för vissa typer av ärenden föreskriva att särskilda tidsfrister skall tillämpas. Lars Andersson har frågat om regeringen kommer att föreslå att en ny konkurrenslag skall träda i kraft den 1 juli 1992 i stället för den 1 januari 1993.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

En departementspromemoria (Ds 1992:18) med förslag till en ny konkurrenslag har nyligen remissbehandlats. I det sammanhanget har bl.a. frågor om handläggningstider och tidsfrister vid tillämpning av en ny konkurrenslag samt om lagens ikraftträdande berörts av vissa remissinstanser. Regeringens ställningstagande beträffande dessa frågor liksom till förslaget i dess helhet kommer att redovisas i den remiss som avses lämnas till lagrådet i slutet av maj månad i år. En proposition beräknas därefter kunna föreläggas riksdagen för behandling under hösten. Det är självklart viktigt att en skärpt konkurrenslagstiftning och övervakning måste åtföljas av en effektiv och snabb handläggning.

Anf. 109 STEN SÖDERBERG (-):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, ministern! Jag tycker att det är angeläget att på ett tidigt stadium ta upp förslaget till proposition och därvid peka på vad näringsministern närmare bör studera vid sina överväganden.

Det synes vara möjligt att manipulera med den nya konkurrenslagen. Det framgår vid en genomgång av denna. Detta har de advokater i såväl Belgien som Sverige som varit oss behjälpliga kommit fram till. Därför borde det kanske förekomma en omvänd ordning genom ett gynnande beslut i avvaktan på ett slutligt ställningstagande i de fall det drar ut på tiden och den lille företagaren av en eller annan orsak drabbas av leveransvägran.

Anf. 110 LARS ANDERSSON (-):

Fru talman! Också jag tackar näringsministern för svaret.

Utgångspunkten måste vara, som Sten Söderberg sade, att ge den lilla företagaren en verklig chans. Dessutom skulle verklig konkurrens även medföra en välbehövlig inkomstförstärkning för konsumenterna i Sverige. Jag ser fram emot att få ta del av regeringens proposition när den läggs fram för riksdagen.

Anf. 111 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att vi behöver en stark, klar och entydig konkurrens. Beredningskraven fordrar dock en lagrådsremiss. Det måste finnas möjlighet för dem som skall tillämpa lagen och efterleva den att hinna läsa in lagen och anpassa sig därefter.

Vi har med intresse noterat de förslag om begränsningar som remissinstanser har framfört beträffande möjligheterna att manipulera tidsfristen innan ett beslut fattas.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1991/92:680 om användningen av Bruksinvests medel

Anf. 112 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Yngve Wernersson har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att det nya bolag som bildades inom Industriförvaltnings AB Kinnevik kommer att aktivera medlen på de orter som ursprungligen var avsedda.

Bakgrunden till frågan är ett tilläggsavtal den 23 januari 1992 mellan staten och bl.a. Industriförvaltnings AB Kinnevik om avveckling av Bruksinvest AB. Syftet med detta avtal är att effektivisera Bruksinvests ursprungliga verksamhet, som reglerades av ett avtal från år 1984.

Enligt det nya avtalet skall fyra nya bolag bildas av Bruksinvests delägare. Verksamheten i dessa bolag skall drivas med samma inriktning som gällde för Bruksinvest, dvs. att på kommersiella grunder bidra till att nya verksamheter skapas i Bergslagen och där i första hand på de orter som direkt berördes av omstruktureringen under åren 1983–1984 av specialstålindustrin. Det

kapital som tillförs de nya bolagen skall motsvara resp. företags del av Bruksinvests totala nettotillgångar vid avvecklingen.

Enligt vad jag erfarit från bl.a. Kinnevik beräknas de nya bolagen bli etablerade under kommande sommar, vilket är helt i enlighet med den tidsplan som diskuterades i samband med upprättandet av nämnda tilläggsavtal. Det bör i sammanhanget påpekas att tidsplanen i stor utsträckning styrs av den reglering som gäller för likvidation av aktiebolag.

Anf. 113 YNGVE WERNERSSON (s):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret, även om jag inte har fått något svar på frågan om vilka åtgärder näringsministern ämnar vidta för att säkerställa att medlen kommer Fagersta och Långshyttan till del.

De koncerner som berördes har under åren bytt namn och inriktning på verksamheten. Fagersta AB, med verksamhet som tidigare omfattade rostfritt stål på orterna Fagersta och Långshyttan, betecknas numera Industriförvaltnings AB Kinnevik. Det är ett bolag som i dag saknar anknytning till stålindustrin, efter det att ägandet i Uniroc, Fundia och Kloster Speedsteel AB avvecklats. Det finns en stor oro i dag för att Kinnevik ämnar frångå inriktningen i avtalen, dvs. att medlen används för verksamhet i Fagersta och Långshyttan.

Fru talman! Om inte Kinnevik aktiverar medlen på de orter som ursprungligen avsågs, nämligen Fagersta och Långshyttan, kommer näringsminstern då att vidta några åtgärder?

Anf. 114 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Det är bara att konstatera att den gamla konstruktionen med Bruksinvest AB icke fungerade. Inga investeringar av betydelse kom till stånd. Det är därför detta tilläggsavtal har tecknats där de berörda företagen har var sitt investmentbolag för att bedriva den här typen av investeringar.

Vi anser oss ha fått försäkringar om att rejäla investeringar skall göras efter det att det nya tilläggsavtalet trätt i kraft.

Jag har inte för avsikt att här i kammaren i dag förutsätta att någon icke lever upp till det som har sagts.

Anf. 115 YNGVE WERNERSSON (s):

Fru talman! Men jag tycker ändå att jag kan få besked från näringsministern om att de medel som nu skall anslås används på de orter där det ursprunglingen var meningen att de skulle användas, så att inte Kinnevik använder dem på annat håll.

Anf. 116 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag har fått de försäkringar jag anser rimliga, dvs. att berörda företag skall arbeta inom de regioner det ursprungliga avtalet och tilläggsavtalet föreskriver. Jag har ingen anledning att i förväg misstro någon om att de inte står vid sina avsikter och det som står i avtalen.

Anf. 117 YNGVE WERNERSSON (s):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för klarläggandet. Jag tolkar det så att vi med tillförsikt kan se fram mot att medlen kommer att användas i Fagersta och Långshyttan, vilket ursprungligen var meningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1991/92:684 om konkurrensbegränsning i samband med driftsnedläggningar

Anf. 118 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Bengt-Ola Ryttar har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder i samband med att ägarna till en nedlagd husfabrik resp. ett stängt slakteri i Dalarna har ett förbehåll i sina hyresavtal och försäljningsvillkor om att den som hyr fabriken eller köper ifrågavarande lokal inte får bedriva konkurrerande verksamhet.

Som näringsminister kan jag inte, och skall inte, vidta några åtgärder när det gäller enskilda företags affärsförhållanden. Frågor av denna typ kan däremot prövas av näringsfrihetsombudsmannen med stöd av konkurrenslagen.

Anf. 119 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Varje fråga får det svar den förtjänar. Näringsministern har uppfattat min fråga på en för detaljerad nivå. Frågan handlar naturligtvis om principerna, som gör det möjligt för företagen att agera så som har skett.

Eftersom det finns en departementspromemoria med ett förslag om en ny konkurrenslag, som avses träda i kraft den 1 januari 1993, och där det finns klara regler när det gäller denna typ av frågor, tänkte jag få ett besked av näringsministern om hur han anser att sådana här avtal skall hanteras i den kommande lagstiftningen.

Anf. 120 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Även när det gäller den kommande konkurrenslagen, kan jag inte gärna föregripa både lagrådsremiss och den prövning som nu pågår av de lagförslag regeringen har arbetat fram. Lagen måste göras generell, och sedan får de rättsvårdande myndigheterna – i detta fall näringsfrihetsombudsmannen; det nya förslaget innebär en skärpning av konkurrenslagen – pröva om det går att göra så som har skett i de två aktuella fallen. Jag får icke diskutera enskilda fall. Det skulle vara fråga om ministerstyre.

Anf. 121 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Fru talman! Jag vill omedelbart befria näringsministern från plikten att besvara frågorna om de enskilda fallen och lyfta det hela till ett mera principiellt plan.

Anpassningen till EES-avtalet innebär att EG:s regler om konkurrens används till viss del. Men om jag har förstått promemorian rätt, kommer lagen att gå ett steg längre än EG:s regler. De bygger på att företaget skall vara

mycket dominant på marknaden för att få konkurrensbestämmelserna mot sig.

Av specialmotiveringen framgår det att avtal som hämmar eller syftar till att hämma konkurrensen är förbjudna. Det är en mycket rak och bra beskrivning på hur det borde vara.

Anf. 122 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag är glad att Bengt-Ola Ryttar sympatiserar med den departementspromemoria som har varit ute på remiss. Vi arbetar för närvarande med remissammanställningen. Vi avvaktar nu den lagrådsbehandling som skall ske på den lagrådsremiss som skall avlämnas de närmaste veckorna. Det förslag som läggs fram är i allt väsentligt en direkt översättning av EG:s gällande konkurrenslagstiftning för gränsöverskridande handel.

Jag är inte beredd att diskutera enskilda fall. Men jag tycker att de skrivningar Bengt-Ola Ryttar själv hänvisar till är klara och tydliga.

Anf. 123 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Fru talman! Jag ser gärna att näringsministern blir tydligare i sin personliga inställning till frågan. Jag är alldeles övertygad om att näringsminstern har en klar linje härvidlag.

Jag ser det som mycket allvarligt när ett företag, LB-Invest i detta fall, har tillskansat sig husfabriken med den klara avsikten att åstadkomma en konkurrensbegränsning. Någon annan förklaring kan icke finnas.

När det gäller Farmek är det ytterst beklagligt att en anläggning som är anpassad och utrustad för slakterirörelse inte skall kunna användas härför. Det är fråga om allvarligt slöseri med resurser. Jag ser gärna att näringsministern talar lika klart som han skriver.

Anf. 124 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Det pågår en beredning. Vi går igenom remissvaren nu, och vi kommer att avlämna en lagrådsremiss inom de närmaste veckorna.

Det vore fel av mig att nu recensera och framställa klara och entydiga fastställanden av det förslag som skall läggas fram för lagrådet innan beredningen av remissinstansernas svar är färdig.

Jag tycker dock med ledning av en del av remissvaren att vi har varit tydliga i departementspromemorian. Men vårt slutliga ställningstagande får avvakta tills lagrådsremissen är klar och propositionen läggs fram till hösten.

Anf. 125 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Fru talman! Jag förlitar mig på att konkurrenslagstiftningen kommer att se ut så här. Jag återkommer när lagrådsremissen läggs fram.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motionerna

med anledning av prop. 1991/92:146 Bemyndigande att avskaffa vissa sanktioner mot Sydafrika, m.m.

1991/92:U8 av Birger Hagård och Hugo Hegeland (m)
1991/92:U9 av Ian Wachtmeister och Lars Moquist (nyd)
1991/92:U10 av Pierre Schori m.fl. (s)
1991/92:U11 av Lars Werner m.fl. (v)

med anledning av prop. 1991/92:166 Ändring i tullagen och om vissa skattefrågor

1991/92:Sk30 av Lars Hedfors m.fl. (s)

22 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts

den 27 april

1991/92:185 av *Alf Wennerfors* (m) till statsrådet Reidunn Laurén (-) om ogiltiga vigslar:

Under 1989 vigdes 21 brudpar av pastorer i Södermalmskyrkan i Stockholm, vigslar som senare förklarades ogiltiga. 18 par lever fortfarande i äktenskap som är ogilitiga.

Ett par t.ex. Monika och Andreas, gifte sig den 7 september 1989 i Seglora kyrka som var fylld av högtidsstämda och andaktsfulla anhöriga och vänner. För de unga tu utgjorde vigseln inför altaret en av de viktigaste stunderna i deras liv. Senare kom chocken. Det meddelades att vigseln var ogiltig med retroaktiv verkan.

Så drabbas tredje man oförskyllt, när svensk byråkrati med justitiedepartementet i spetsen agerar både oskickligt och omänskligt.

Bakgrunden är i korthet att 1952 lät regeringen inrätta en särskild vigselnämnd inom pingströrelsen som skulle fatta beslut om behörighet för pastorer inom resp. pingstförsamlingar att vara vigselförrättare. Intyget om behörigheten skulle länsstyrelsen utfärda.

Den 8 december 1988 beslöt pingstförsamlingarnas vigselnämnd att återkalla behörigheten att förrätta vigsel för pastorerna Spetz, Severin, Lindberg och Swärd i Södermalmskyrkan i Stockholm med verkan per den 1 juli 1989.

Det skäl för beslutet som angavs var att församlingen och dess pastorer i ord och handling inte visat sig räkna sig som ett med pingströrelsens övriga församlingar. Till saken hör att pingströrelsen består av ca 450 autonoma, oberoende och fria församlingar. Skall verkligen statsmakterna ställa sig bakom den vigselnämnd där tio ledamöter representerar tio olika församlingar, som utövar åsiktsförtryck? Skall dessutom statsmakterna acceptera att "tredje man" drabbas av detta slag av "maktmissbruk"?

Den 8 mars 1989 begärde vigselnämnden i skrivelse till länsstyrelsen att pastorernas vigselbehörighet skulle återkallas.

Länsstyrelsen ifrågasatte genom beslut den 19 april 1989 huruvida vigselnämnden fått befogenhet att återta det en gång meddelade godkännandet som vigselförrättare. För övrigt menade länsstyrelsen att ett fråntagande av vigselbehörigheten är myndighetsutövning. För en sådan myndighetsutövning krävs författningsstöd. Detta existerar ej.

Sedan anförde länsstyrelsen att vigselnämnden inte angivit de kriterier som skall vara uppfyllda för att få behörighet som vigselförrättare, dvs. de krav som nämndes i resolutionen den 12 september 1952, dvs. kraven på utbildning i församlingstjänst och insikter. De skäl som vigselnämnden anger är enligt länsstyrelsen interna frågor inom pingströrelsen. Sådana frågor kan inte länsstyrelsen avgöra. Min reflexion är att om länsstyrelsen inte anser sig böra avgöra sådana interna frågor (t.ex. trosfrågor) inom pingströrelsen, skall då regering och riksdag göra det eller agera så att man indirekt medverkar till det?

Av intresse är att länsstyrelsens beslut fattades av fyra jurister. I vigselnämnden finns ej den juridiska sakkunskapen representerad.

Vigselnämnden överklagade länsstyrelsens beslut.

Det dröjde omkring nio månader till justitieministern och regeringen den 31 januari 1991 behandlade vigselnämndens besvär. Regeringen ansåg att vigselnämnden ålagts förvaltningsuppgift och att den var av sådant slag att den måste anses innefatta myndighetsutövning. Vigselnämndens beslut kan ej överklagas. Vigselrätten för pastorerna har upphört per den 1 juli 1989. Regeringen kan inte överpröva vigselnämndens beslut. Överklagandet lämnades utan åtgärd.

Regeringens beslut den 31 januari 1991 innebar en ny syn på vigselnämndens funktion och befogenhet, som inte kunnat förutses av någon. En sådan ny syn lät nu regeringen få retroaktiv verkan och utan att ta hänsyn till länsstyrelsens beslut, som därigenom fråntogs rättsverkan.

Det är intressant i sammanhanget att den dåvarande justitieministern i brev till Bror Spetz, Södermalmskyrkan, den 15 mars 1991 skrivit att församlingen "fått felaktiga besked" från länsstyrelsen och att församlingens pastorer naturligtvis inte haft anledning att ifrågasätta dessa besked, dvs. länsstyrelsens beslut. Detta betyder att pastorerna enligt justitieministerns uppfattning handlat rätt när de förrättade vigslarna. Dessa var sålunda giltiga – från början. Om denna tolkning är rätt bör det påpekas att en giltig vigsel inte kan utan domstols dom senare förklaras ogiltig. (Jämför 4 kap. 2 § 2 st. äktenskapsbalken och 8 kap. 2 § 2 p. regeringsformen.)

Den dåvarande regeringen gjorde ett misstag genom att låta sitt ställningstagande få retroaktiv verkan. Detta borde en ny regering kunna rätta till.

Den 25 april 1991 hemställde Södermalmsförsamlingen och Bror Spetz hos regeringsrätten om rättsprövningen av regeringsbeslutet den 31 januari 1991 enligt lagen om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut.

Regeringsrätten anförde i beslut den 18 februari 1992 (efter mer än nio månader) att någon rättsprövning av regeringens beslut inte kunde ske.

Regeringsrättens motivering är minst sagt svårtolkad. Är avsikten att

"tredje man" (de s.k. gräsrötterna) inte skall begripa vad byråkratins företrädare menar?

Motiveringen omfattar fem meningar (79 svenska ord).

Mening 1: Det förvaltningsärende i vilket länsstyrelsens och regeringens beslut har fattats avser vigselnämndens begäran att länsstyrelsen skall återkalla behörigheten för vissa befattningshavare inom Södermalms Fria Församling att förrätta vigsel.

Mening 2: Ärendet gäller således inte vigselnämndens beslut den 8 december 1988.

Kommentar: Svårt att förstå att det s.k. ärendet inte skulle gälla vigselnämndens beslut den 8 december 1988.

Mening 3: Den omständigheten att regeringen har uttalat sig om innebörden av det beslutet medför ingen annan bedömning.

Kommentar: Vad avses med "medför ingen annan bedömning"? Avses omständigheten att regeringen uttalat sig, eller avses innehållet i regeringens uttalande? Kryptiskt!

Mening 4: Ärendet rör inte något sådant förhållande som avses i 8 kap. 2 eller 3 § regeringsformen.

Mening 5: Någon rättsprövning av regeringens beslut kan därför inte ske.

Kommentar: Regeringsbeslutet den 31 januari 1991 avslutas med följande: "Regeringen kan därför inte överpröva vigselnämndens beslut. Utöver gjorda uttalanden skall överklagandet lämnas utan åtgärd."

Sammanfattningsvis står det klart att i detta ärende har rättsprövning på högsta nivå egentligen inte skett. Länsstyrelsens rättsprövning passade tydligen inte regeringen eller regeringsrätten. Konsekvensen blir att en lekmannanämnds godtyckliga beslut i en tros- och åsiktsfråga gör den heliga vigseln för varmt och djupt religiösa människor ogiltig.

Till detta kommer slutligen att en departementstjänsteman den 15 april 1992 skickat ett brev till de par, vars vigslar ogiltigförklarats.

Han redogör för bakgrunden och anför deltagande att "eftersom vigseln civilrättsligt inte är giltig, har Ni tyvärr oförskyllt hamnat i en besvärlig situation". Han framhåller också att "i formellt juridiskt hänseende betraktas Ni nämligen som ogifta och det kan få betydelse för sådana frågor som arvsrätten, rätten till bodelning och det rättsliga förhållandet till eventuella barn". Denna upplysning måste kännas upplyftande för de par som just i dessa dagar väntar barn.

Men denne tjänsteman är dock inte lika taktlös som en kollega på justitiedepartementet som i ett liknande brev den 19 februari 1991 till Södermalmskyrkan framförde följande: "En möjlighet är naturligtvis att de nu gifter sig. Det innebär dock att äktenskapet anses ingånget först i och med den nya vigseln. Det finns också en annan möjlighet..."

Agerandet är avslöjande. Departementets syn på den kyrkliga vigseln är beklämmande nonchalant. Att kristna åsiktsriktningar anser äktenskapet vara oupplösligt finns det tydligen ringa förståelse eller respekt för i vissa delar av justitiedepartementet.

I det förstnämnda brevet meddelas att regeringen i efterhand kan godkänna en vigsel som annars skulle vara ogiltig. Där anges också att för detta krävs en särskild ansökan. Det krävs också ett personbevis med uppgift om

datum för vigseln. Det krävs dessutom en kopia av vigselbevis eller annan handling som innehåller uppgift om vem som förrättade vigseln. Det är åtskilligt rent fysiskt och tidsödande besvär som drabbar de enskilda, som inte har någon skuld till det skedda.

Sammanfattningsvis kan konstateras att frågan om en vigsels giltighet för den enskildes del har en djup och allvarlig innebörd. Att av myndigheterna få veta att giftermålet, på oklara grunder och utan egen förskyllan, är ogiltigt och få rekommendationen att gifta sig på nytt kan upplevas stötande för den drabbade.

Min uppfattning är att berörda på nytt måste se över det aktuella fallet för att vinna rättelse så att ingen enskild drabbas.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga:

1. Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att en reell rättsprövning sker i den typ av ärende som ovan redovisats?
2. På vilket sätt motiverar statsrådet att ett beslut av en lekmannanämnd (vigselnämnd) som till en början ej är myndighet men senare tillagts myndighetsutövning och som ej måste ha juridisk sakkunskap ej skall kunna överklagas?
3. Är statsrådet beredd att ta initiativ till en utredning om hur pingstförsamlingarnas pastorer i framtiden skall erhålla behörighet att förrätta vigsel?

23 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 27 april

1991/92:697 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till kommunikationsministern om reglerna om förande av bil med släpvagn:

En person med "vanligt" körkort får med bil dra en släpvagn vars tillåtna totalvikt inte överstiger dragbilens tjänstevikt. Däremot får samma person med samma bil inte dra en släpvagn vars teoretiska totalvikt överstiger bilens tjänstevikt. Detta även om släpvagnen vid tillfället är lastad så att den verkliga totalvikten understiger dragbilens tjänstevikt.

En bilförare med "vanligt" körkort bryter således mot lagen då han drar en släpvagn även i de fall där den vid körningen aktuella totalvikten understiger dragbilens tjänstevikt! Detta är svårförklarligt. Det påstås att trafiksäkerhetsverket begärt ändringar av gällande regler.

Är statsrådet beredd att se över reglerna avseende släpvagnar?

1991/92:698 av *Elisabeth Fleetwood* (m) till justitieministern om fråga i anledning av olovligt bortförande av barn:

Med anledning av en uppmärksammad dom i högsta domstolen angående kidnappade svenska barn ber jag att få ställa följande fråga till justitieministern:

Vilka åtgärder avser justitieministern vidta för att försäkra barn med svenskt medborgarskap att dels få växa upp hos endera föräldern, dels hos den mest lämpade av föräldrarna efter det att äktenskap eller samboskap har upphört?

24 § Kammaren åtskildes kl. 16.17.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Tisdagen den 28 april

1 § Hänvisning av proposition 1991/92:150 till utskott 1
2 § Avsägelse 2
3 § Anmälan om kompletteringsval till Nordiska rådet 2
4 § Meddelande om svar på interpellationer 2
5 § Justering av protokoll 3
6 § Svar på frågorna 1991/92:621 och 622 om interpellations- och frågedebatterna m.m. 3
Statsminister Carl Bildt (m)
Sten-Ove Sundström (s)
Bruno Poromaa (s)
7 § Svar på fråga 1991/92:682 om Gul Kalle 8
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)
Bo G Jenevall (nyd)
8 § Svar på frågorna 1991/92:683 och 692 om Bosnien, m.m. 11
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)
Sten Söderberg (-)
9 § Svar på fråga 1991/92:681 om en kommission om bankernas förluster m.m. 13
Statsrådet Bo Lundgren (m)
Sten Söderberg (-)
10 § Svar på fråga 1991/92:686 om skattelagstiftningen och kostnaderna för underhåll av kulturhus 16
Statsrådet Bo Lundgren (m)
Sten Andersson i Malmö (m)
11 § Svar på fråga 1991/92:695 om skatteförvaltningens hantering av självdeklarationer 17
Statsrådet Bo Lundgren (m)
Birger Andersson (c)
12 § Svar på fråga 1991/92:696 om kasinospel 19
Statsrådet Bo Lundgren (m)
Berndt Ekholm (s)
13 § Svar på fråga 1991/92:688 om sysselsättningen vid ABB Railcar 24
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)
Tage Påhlsson (c)
14 § Svar på fråga 1991/92:690 om den planerade omläggningen av E 4 vid Norrköping 26
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)
Lars Stjernkvist (s)

15 § Svar på fråga 1991/92:691 om postens omorganisation 28
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)
Hans Stenberg (s)
16 § Svar på fråga 1991/92:677 om handeln på textil- och konfektionsområdena 32
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)
Arne Kjörnsberg (s)
17 § Svar på fråga 1991/92:651 om avsiktsförklaringen vid köpet av Uddeholm Tooling 37
Näringsminister Per Westerberg (m)
Bo Finnkvist (s)
18 § Svar på frågorna 1991/92:658 och 659 om den nya konkurrenslagen 39
Näringsminister Per Westerberg (m)
Sten Söderberg (-)
Lars Andersson (-)
19 § Svar på fråga 1991/92:680 om användningen av Bruksinvests medel 40
Näringsminister Per Westerberg (m)
Yngve Wernersson (s)
20 § Svar på fråga 1991/92:684 om konkurrensbegränsning i samband med driftsnedläggningar 42
Näringsminister Per Westerberg (m)
Bengt-Ola Ryttar (s)
21 § Bordläggning 44
22 § Anmälan om interpellation
1991/92:185 av Alf Wennerfors (m) om ogiltiga vigslar 44
23 § Anmälan om frågor
1991/92:697 av Sten Andersson i Malmö (m) om reglerna om förande av bil med släpvagn 47
1991/92:698 av Elisabeth Fleetwood (m) om fråga i anledning av olovligt bortförande av barn 47

gotab 41353, Stockholm 1992